

जाहिरातीचे दर.

सालील पत्त्यावर चौकशी करावी.

व्यवस्थापक, अर्थ,
'दुर्गाधिवास', पुणे २.

अर्थ

वर्गणीचे दर.

वार्षिक वर्गणी
रु. ४.(टपाल हॉशिल माफ)
किरकोळ अंकास
एक आणा.

'अर्थ एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति।

—कौटिलीय अर्थशास्त्र.

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे.

वर्ष २

पुणे, बुधवार, तारीख १४ ऑक्टोबर, १९३६.

अंक ४२

S. B. JOSHI & Co.

ENGINEERS & CONTRACTORS

41 A, Bruce Street, | 716 Sadashiv Peth,
Bombay | Poona City.

ह्युम सेप्टिक टँक

वापरल्यानें

आरोग्य व स्वच्छता ठेवली जाते.

नादुरुस्त होण्याची भीति नाही.

कित्येक वर्षे लोक वापरून सुखी आहेत.

संडासाचें पाणी घाण वास न येतां बाहेर येतें
व

तें भाजी उगवण्यास उपयोगांत आणतां येते.

ह्युम पाईप

(सिमेंट कांकीटच्या)

फार मजबुत व टिकाऊ असतात.

महाराष्ट्रांतील कारखाने:—

मुंबई, पुणे, सोलापूर, मिरज, द. हैद्राबाद.

दि इंडियन ह्युम पाईप कं., लि.

वॅलर्ड इस्टेट, मुंबई.

आयुर्वेद रसशाळा पुणे, लि.

पत्ता : डेकन जिमखाना, पुणे ४

यांचीं शास्त्रोक्त, खात्रीलायक व गुणकारी औषधे

च्यवनप्राश पौष्टिक व शक्तिवर्धक २० तो. १ रु.

वज्रदंती दंतमंजन वा. किं. २ आणे

केशवर्धन तेल १० तो. १५ आणे

एरंडपाक मलावरोध घालविणारा १० तो. ६ आणे

हेमगर्भ मात्रा सर्व वात कफरोगहर मात्रा ५ रु.

सुवर्णराजयोगेश्वर धातुवर्धक १ तो. ५ रु.

वाळा सरबत उन्हाळ्यांत थंड पेय १ पौ. १२ आणे

त्रिभुवनकीर्ति सर्व ज्वरांवर १ तो. १२ आणे

याशिवाय प्रवांळ, मौक्तिक इ. भस्में, सर्व त-हेचीं आसवे,
अरिष्टे, मात्रा, गुटिका, अवलेह वगैरे मागवून एकवार
अनुभव घ्या. कॅटलॉग मागवा.ठिकाठिकाणीं एजन्सी देणें आहेत. एजन्सी घेऊं
इच्छिणारांनीं नियम मागवावे.

दि डॉन ऑफ इंडिया

लाइफ इन्शुरन्स कंपनी लि., पुणे.

पुणे व सोलापूर येथें

विलिडिंग इन्व्हेस्टमेंट आणि बँकिंग डिपार्टमेंटची
कंपनीचे बँकर्सनीं पसंत केलेलीता. १ आक्टो -] नवीन योजना [ता. १ आक्टो.
वरपासून सुरू] वरपासून सुरू

मुदतीच्या ठेवीवर मासिक व्याज देण्याची

फायदेशीर अपूर्व सोय.

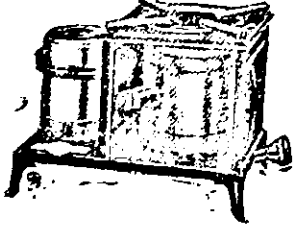
बँकेच्या उतरत्या व्याजाच्या काळांत लोकांस आपले कौटुंबिक
निर्वाहास साधन अगर मदत म्हणून ठेवीवर मासिक, नियमित
व किफायतशीर व्याज देण्याची व्यवस्था तारीख १ आक्टो-
बर १९३६ पासून अमलांत आणली आहे.

गरजूनीं जास्त माहिती मागवावी अगर समस्त भेटावे.

पुणे, ता. २२-९-३६

जनरल मॅनेजर.

स्कॉलेज विद्यार्थ्यांच्या विशिष्ट
गरजा लक्षांत घेऊन हें
मॉडेल बनविलें आहे.

किंमत माफक.

पंप नाही ! पिन् नाही !! आवाज नाही !!!

ज्युनियर प्रभाकर
सेफ्टी स्टोव्ह

माहितीपत्रक मागवा

मेकर्स:-ओगले ग्लास वर्क्स., लि.

ओगलेवाडी, (सं. औंध), जिल्हा सातारा.

पुणे स्टॉकिस्ट्स:-

१ केळकर ब्रदर्स,

बुधवार चौक.

२ म. इ. को. ऑ. एजन्सी,

लक्ष्मीरोड.

विविध माहिती

फोर्डच्या दहा लक्ष मोटारगाड्या

“ व्ही एट १९३६ ” नमुन्याच्या फोर्ड मोटारगाड्यांचें उत्पादन दहा लक्षांच्या वर गेलें आहे.

मद्रास इलाख्यांत मोटारींची आयात

मोटारगाड्यांची आयात मद्रास इलाख्यांत सारखी वाढत आहे. १९३४-३५ साली १,७५८ गाड्यांची आयात झाली होती, ती १९३५-३६ मध्ये वाढून १,८०९ गाड्या गेल्या वर्षीत मद्रास इलाख्यांत आल्या. ह्यांमध्ये ब्रिटिश गाड्यांचा विशेष भरणा आहे.

महायुद्धांत हिंदुस्थानने सोसलेली झीज

गेल्या महायुद्धाप्रित्यर्थ हिंदुस्थान सरकारच्या तिजोरीतून सुमारे १५० कोटी रुपये खर्च होऊन ग्रेटब्रिटनला त्या रकमेचें सहाय मिळालें. हिंदी फौजा रणांगणावर गेल्या, त्यांचा मांमुली खर्च सुमारे ४५ कोटी रुपये झाला तो ह्याशिवाय हिंदुस्थानास सोसावा लागला. युद्धाबाबतच्या पेन्शनांचा खर्च दरवर्षी १ कोटी, १५ लक्ष रुपये आहे तो हळुहळु कमी होत आहे. महायुद्धांत ६२ हजार हिंदी सैनिक कामास आले व ६७ हजार जखमी झाले.

कंपनी विलाच्या चर्चेंस १८ दिवस लागले

लेजिस्लेटिव्ह असेंब्लीत कंपनी विलाची चर्चा १८ दिवस चालली होती. मते मोजण्याचे एकूण ११ प्रसंग आले आणि त्यांपैकी ८ वेळां सरकारपक्षाची सरशी झाली.

ऑस्ट्रियाचें चलन व हुंडणावळ

ऑस्ट्रियानें आपल्या चलनाचें सुवर्णमान निश्चित केलें आहे.

शास्त्रीय संशोधनाप्रित्यर्थ अकरा लाखांची देणगी

सुप्रसिद्ध हिंदी शास्त्रीय संशोधक, सर प्रफुल्लचंद्र राय, ह्यांनी स्थापन केलेल्या बेंगाल केमिकल वर्कसासून त्यांस नफा म्हणून एकूण ११ लक्ष रुपये मिळावयाचे आहेत. ही रकम त्यांनी कंपनीकडून अद्याप घेतलेली नाही. ती आतां काढून घेऊन तिचा विनियोग शास्त्रीय संशोधनासाठी देणगी देण्याकडे करावयाचें सर प्रफुल्लचंद्रांनी ठरविलें असल्याचें प्रसिद्ध झालें आहे.

अमेरिकन डॉलर

अमेरिकन डॉलरचें सुवर्णमूल्य जरूर पडलगास कमी करण्याचा अधिकार आपणांस कायदेमंडळ नें दिला आहे, त्याचा आपण प्रसंग पडल्यास उपयोग करूं, असें प्रेसिडेंट रूझवेल्ट ह्यांनी घोळून दाखविलें आहे.

यु. टी. सी. प्रीत्यर्थ सरकारचा खर्च
विश्वविद्यालयांतील विद्यार्थ्यांस लष्करी शिक्षण देण्याप्रित्यर्थ
हिंदुस्थान सरकार दरसाल ६५ लक्ष रुपये खर्च करतें.

त्सेक हुंडणावळीचा दर उतरला

त्सेकोस्लोव्हेकियाच्या सरकारने आपल्या राष्ट्रीय चलनाची किंमत १० ते १६ टक्केपर्यंत कमी करण्याचें ठरविलें आहे.

तंत्राखू ओढण्याचा अनुकूल परिणाम

तंत्राखू ओढण्याचा शारीरिक व मानसिक स्थितीवर अनुकूल परिणाम होतो असा अभिप्राय डॉक्टरांनी व्यक्त केल्यामुळे त्यांच्या सल्ल्यास अनुसरून ग्रेटब्रिटनमधील तुरुंगांत कैद्यांस तलफ भागवण्याची संधी देण्याचें घाटत आहे.

रोखे बाजारांत नाकारलेली परवानगी

अमलगमेटेड इलेक्ट्रिक सिटी कंपनी (बेळगांव) लि. ह्या मंडळीच्या भावांचे व्यवहार मुंबईच्या रोखे बाजारांत होण्यास जरूर असलेली परवानगी बाजाराच्या बोर्ड ऑफ डायरेक्टर्सनी नाकारली असल्याचें प्रसिद्ध झालें आहे.

कराची पोर्ट ट्रस्ट कर्जाची परतफेड

१९०६ साली उभारलेल्या सहा लाखांच्या कराची पोर्ट ट्रस्ट डिवेंचर्सची परतफेड १ जानेवारी १९३७ रोजी केली जाईल.

मेसर्स एस. बी. जोशी ह्यांस ड्रेनेजचें काम

मुंबई उत्तर भागांतील (दादर ते माहीम) ड्रेनेजच्या मुख्य लाइनचें २ लक्ष, ६८ हजार रुपयांचें काम, मेसर्स एस. बी. जोशी आणि कंपनी, इंजिनिअर्स अँड कॉन्ट्रॅक्टर्स, ह्यांस द्यावें असा ठराव ४, ऑक्टोबरला मुंबई कॉर्पोरेशनने कला असल्याचें समजतें.

हिंदुस्थान : ब्रिटिश कापडाचें मोठें गिन्हाईक

ग्रेट ब्रिटनमधून निर्गत होणाऱ्या कापडापैकी चौथा हिस्सा माल १९३५ साली हिंदुस्थानांत उतरला. १९१३ साली हेंच प्रमाण ४३ टक्के इतकें होतें. अजूनहि हिंदुस्थान हें ग्रेटब्रिटनचें कापडाचें सर्वांत मोठें गिन्हाईक आहे. १९३५ साली ग्रेट ब्रिटनमधून हिंदुस्थानांत ५० कोटी वार कापडाची आयात झाली.

मुंबई बंदरांतून सोन्याची साप्ताहिक निर्गत

रुपये किंमत
ता. ३ ऑक्टोबर रोजी पुरा झालेला आठवडा

२५,१७,७४४

ता. १० ऑक्टोबर रोजी पुरा झालेला आठवडा

१,१७,६७,९११

ता. २१ सप्टेंबर १९३१ ते १० ऑक्टोबर

१९३६ अखेर, २,८४,११,५९,१४९

अनुक्रमणिका

पृष्ठ	पृष्ठ
१ विविध माहिती ... ५०२	हिंदी कोळशांचे जतन
२ हुंडणावळ आणि हिंदु-स्थान सरकार ... ५०३	६ औंध स्टेट सेंट्रल बँक लि., औंध ... ५०६
३ स्वदेशी साखर आणि जाव्हाची हुंडणावळ ५०४	७ प्रांतिक सहकारी बँकेचे अभिनंदन ... ५०६
४ संतति-नियमनाचे दुष्परिणाम भोवणारा! ... ५०४	८ सहकारी चळवळ ... ५०७
५ स्फुट विचार ... ५०५	९ फ्रँक, पोंड डॉलर, लिटा ५०९
पौंडाच्या गाड्याबरोबर रुपयाच्या नव्याला यात्रा—काटेवाडी बंदराची स्पर्धा थांबणार—प्रांतिक सहकारी बँकेची ज्युबिली—दि गुडविल अँशुरन्स कं. लि.—कंपनी बिलाचे कायद्यांत रूपांतर झाले—	१० दि ब्रह्महाराष्ट्र शुगर सिंडिकेट लि., पुणे ५१०
	११ शेतकऱ्यांच्या उन्नतीकरिता प्रांतिक बँकेचे प्रयत्न ... ५११
	१२ विलायती चण्यांतून दिसणारी मुंबई ५११
	१३ निवडक बाजारभाव ५१२
	१४ असेंब्लींत कंपनी बिलावर चर्चा ... ५१३

अर्थ

बुधवार, ता. १४ ऑक्टोबर, १९३६

हुंडणावळ आणि हिंदुस्थान सरकार

जगातील बहुतेक राष्ट्रांनी स्वतःच्या व्यापारास व उद्योगधंद्यांस अनुकूल व साजेसा होईल असा हुंडणावळीचा दर निश्चित करून चलन-व्यवस्थेस परिस्थितीस अनुसरून योग्य वळण आता लावले आहे. हिंदुस्थान सरकारने मात्र ह्या बाबतीत कांहीं करावयाचे नाही असे ठरवले असून लेजिस्लेटिव्ह असेंब्लीत तत्संबंधांतल्या प्रश्नास उत्तर देताना सर जेम्स ग्रिग ह्यांनी सदरहू निश्चय असा दिग्दर्शनाने जाहीर केला आहे; आणि त्यासंबंधांत सभातहकुबीची चर्चा होऊन सरकारपक्षास जय मिळाल्याने त्यावर नकाराचा स्पष्ट शिक्का आता बसला आहे. हिंदी हुंडणावळीच्या प्रश्नाविषयी हिंदुस्थान सरकारच्या गेल्या पन्नास वर्षांतल्या धोरणास धरूनच ही घोषणा व निकाल आहे, ह्यांत कांहीं शंका नाही. हिंदी चलन पद्धतीच्या इतिहासाची परंपरा मार्जी फडनवीस चालू ठेवित आहेत, एवढेच त्यावरून सिद्ध होत आहे. हिंदुस्थानांत नवीन राज्यघटना प्रस्थापित होणार व लोकशाहीच्या नवीन मनूस प्रारंभ होणार असा एका बाजूस पुकारा करण्यांत येत आहे आणि दुसऱ्या बाजूस सेक्रेटरी ऑफ स्टेट म्हणजे ब्रिटिश पार्लमेंट हिंदी आर्थिक धोरणावरची आपली पकड शिथिल करण्यास तयार नाही, अशी ही परिस्थिति आहे. असल्या प्रश्नांच्या बाबतीत सह्य हिंदुस्थान सरकारासच विचार व आचार ह्यांचे स्वातंत्र्य नाही, तेथे हिंदी लोकमतास कोण विचारतो? १८९३ साली सरकारी टाकसाळीत चांदीचे रुपये पाडून घेण्याचा जनतेचा हक्क काढून घेण्यांत आला आणि १८९९ मध्ये सुवर्ण-मूल्यमापनपद्धति सुरू करण्यांत आली. पुढच्या दहा वर्षांत सरकारने ही व्यवस्था टाकून दिली आणि ऐन जिनसी सोन्याच्या ऐवजी परराष्ट्रीय हुंड्या हाच हिंदी चलनाचा आधार असल्याने आंतरराष्ट्रीय देण्या-घेण्याचे काम भागते ह्या सवयीवर नवी व लंगडी चलनपद्धति अमलांत आणली. महायुद्धकालांत ही व्यवस्था कोलमडून पडली असता ती न बदलता सरकारने हुंड-

णावळीचा दर तेवढा १६ पेन्सांच्या ऐवजी २४ पेन्स केला. ह्या दरास उचलून घरणे अशक्य आहे असे सरकारास लवकरच आढळून आले; तथापि त्या घोडचुकीचे प्रायश्चित मात्र हिंदुस्थानास कोट्यवधि रुपयांचे नुकसान सोसून भोगावे लागले. पुढे, हिल्टन यंग कमिशनच्या शिफारसीवरून हुंडणावळ रुपयास १८ पेन्स ह्या दराने निश्चित करण्यांत आली आणि सुवर्ण-परिमाण पुन्हा प्रस्थापित झाल्याचे जाहीर करण्यांत आले. १९१९ मध्ये सर दादीबा दलाल व १९२७ मध्ये सर फुफो-चमदास ठाकुरदास, ह्यांनी हुंडणावळीच्या सरकारी धोरणाविरुद्ध असलेले हिंदी लोकमत मुद्देसूद रीतीने पुढे मांडले, परंतु त्याचा कांहींएक उपयोग झाला नाही. हिंदुस्थानच्या विशिष्ट आर्थिक स्थितीत १८ पेन्सांचा हुंडणावळीचा दर शेतीस व उद्योगधंद्यांस अनुकूल नाही आणि तो १६ पेन्स करावा ह्याबद्दल झालेली जोराची चळवळ निष्फळ ठरून जनतेची मागणी अमान्य करण्यांत आली. सारांश, हिंदी लोकमत आणि हिंदुस्थान सरकार ह्यांस धाड्यावर बसवून ब्रिटिश मंत्रिमंडळाने चलन-हुंडणावळीच्या संबंधांत आपणा स्वतःस योग्य वाटत असलेले धोरण ह्या देशावर लादण्याचा क्रम चालू ठेवला आहे.

सप्टेंबर, १९३१ मध्ये खुद ग्रेटब्रिटनने आपले सुवर्णचलन सोडून दिले व हुंडणावळीचा दर म्हणजे पौंडाची परराष्ट्रीय चलनांतली किंमत हवेत हेलकावे सात सोडून दिली. त्या वेळच्या हिंदी हुंडणावळीचा इतिहास मनोरंजक आहे, व त्याचे स्मरण करून देणे जरूर आहे. ब्रिटिश सरकारने पौंडाचा सुवर्णाचा आधार काढून घेतला ह्याविषयीची बातमी हिंदुस्थान सरकारास अधिकारी रीतीने सेक्रेटरी ऑफ स्टेटकडून कळवण्यास पाहिजे होती ती तशी वेळेवर कळली नाही आणि त्यासंबंधांत ह्या देशांत काय करावे ह्याचा खुलासा झाला नाही. हिंदी चलनास ब्रिटिश पौंडाचा आधार न घेतां सोन्याचा आधार घ्यावा आणि हिंदी हुंडणावळ स्वतंत्र रहावी ही हिल्टन यंग कमिशनची शिफारस १९२७ मध्ये मान्य केली गेली असल्याने हिंदुस्थान सरकारने बाहेरून मिळालेल्या बातमीच्या आधारावर ग्रेटब्रिटनचे अनुकरण करण्याचे तातडीने ठरवून त्याप्रमाणे एक बट-हुकूमहि प्रसिद्ध केला. त्याच दिवशी संध्याकाळी दुसऱ्या गोलमेज परिषदेच्या फेडरल स्ट्रक्चर सब कमिटीच्या सभेत, हिंदी हुंडणावळ सोन्याच्या आधारावरून निसटली तरी तिला ब्रिटिश पौंडास डांबून टाकले असल्याचे सेक्रेटरी ऑफ स्टेट ह्यांनी जाहीर केले. हिंदुस्थान सरकारची घोषणा व ब्रिटिश प्रधानमंडळाचा निर्णय ह्यांमध्ये विरोध उत्पन्न झाला असतां येथील सरकारास नमते घेतले पाहिजे हे उघडच आहे. त्याप्रमाणे हिंदुस्थान सरकारने आपला पूर्वीचा जाहीरनामा माघारी घेतला आणि हिंदी चलन १८ पेन्स ह्या दराने सोन्याच्या ऐवजी अस्थिर झालेल्या ब्रिटिश पौंडास जोडले असल्याचे प्रसिद्ध केले. सोन्याच्या बाजार-भावाबरोबर पौंडाच्या हुंडणावळीने हेलकावे साठे तरी हिंदी रुपयांची हुंडणावळ मात्र वरखाली जाण्यास मोकळी असतां कामा नये आणि तिला पौंडाशी बांधून टाकले पाहिजे हे विचित्र धोरण येथील सरकारास मुकाट्याने मान्य करावे लागले आहे.

हिंदी आर्थिक प्रश्न सोडवण्याची व हिंदी जनतेस हितावह काय होईल हे ठरवण्याची जबाबदारी इंग्लंडने आपल्या शिरावर घेतली आहे आणि नवीन राज्यघटनेत ह्या आर्थिक बंधनाचा समावेश केलेला आहे. ही गोष्ट लक्षांत ठेवली म्हणजे हिंदी हुंडणावळीच्या प्रश्नाची चर्चा व्हावी म्हणून तहकुबीची सूचना लेजिस्लेटिव्ह

असेंल्लीमध्ये आली असतां तिला व्हाइसरॉयानांनी नकार दिला व शेवटी चर्चा झालीच तेव्हां लोकप्रतिनिधींचे मत हाणून पाहण्याची सरकारपक्षाने शिकस्त केली. ह्यांतले इंगित तेव्हांच समजण्यासारखे आहे. हिंदुस्थान सरकार व हिंदी कायदेमंडळ ह्यांस आर्थिक स्वातंत्र्य नसल्याने चलन व हुंडणावळ ह्यांचे संबंधांत इतर राष्ट्रांनी परिस्थितीस अनुसरून योजना अमलांत आणल्या आहेत, तसें ह्या देशांत होणे अशक्य आहे, हें उघड आहे. आम्ही जे, जे कांहीं ठरवतो ते, ते तुमच्या हिताचे आहे असें समजून विशेष चर्चा करण्याची तसदी घेऊं नका असें आम्हांस सेक्रेटरी ऑफ स्टेट व हिंदी फंडनवीस सांगणार आणि ते ऐकून घेऊन हिंदी जनतेनें गप्प बसावे अशी अपेक्षा करणार हें पूर्वापार चालत आलेल्या पद्धतीस धरून क्रमप्राप्तच आहे. इंग्लंड, अमेरिका, फ्रान्स, स्वित्झर्लंड, इटली इत्यादि राष्ट्रांनी चलन व्यवस्थेच्या बाबतीत कांहींहि केले असले तरी हिंदुस्थानची हुंडणावळ पौंडाला चिकटून राहिली पाहिजे व तिच्या दराविषयीची चर्चाहि होतां कामा नये ही ब्रिटिश सरकारची कल्पना ह्या देशांत लोकांस पटणे शक्य नाही. सद्यःपरिस्थिति लक्षांत घेऊन सरकारनें हिंदी हुंडणावळीचा दर इतर राष्ट्रांप्रमाणे बदलावा या ठरावास गव्हर्नर-जनरल ह्यांनीं हरकत न घेतल्यानें त्याची चर्चा असेंल्लींत गेल्या आठवड्यांत होऊं शकली. सरकार व विरुद्धपक्ष ह्यांची सदरहु ठरावावर सारखीं मते पडून केवळ अध्यक्षीय (परंपरगत नियमास अनुसरून घाव्या लागलेल्या) जादा मताने ठराव नामंजूर झाला व सरकारचे धोरण विजयी झाले हें ध्यानांत ठेवण्यासारखे आहे.

स्वदेशी साखरे व जाव्हाची हुंडणावळ

हॉलंडच्या सरकारनें आपल्या चलनाची (गिल्डरची) किंमत म्हणजे हुंडणावळीचा दर, फ्रान्सचे अनुकरण करून, उतरवल्यास जाव्हामधून हिंदुस्थानांत ज्यास्त साखरेची आयात होण्याचा संभव आहे काय असा प्रश्न लेजिस्लेटिव्ह असेंल्लीमध्ये सरकारास विचारण्यांत आला होता आणि त्यास हिंदी फंडनवीसांनीं "नाहीं" असें उत्तर दिले. जाव्हा ही हॉलंडची वसाहत असून तेथील मोठ्या प्रमाणावर चाललेल्या साखरेच्या कारखान्यांची स्पर्धा हिंदुस्थानास भोवते आणि ती लक्षांत घेऊनच हिंदी साखरेच्या धंद्यास जरूरी इतके जकातीचे संरक्षण देण्यांत आलेले आहे. हॉलंडचे चलन तेंच जाव्हाचे चलन आहे आणि हॉलंडच्या (६८) हुंडणावळीच्या दरांत बदल झाला असतां जाव्हाच्याहि हुंडणावळींत तितकाच बदल होणार हें स्पष्ट आहे. डच गिल्डर स्वस्त करण्यांत येईल तर जाव्हा साखरेस हिंदुस्थानासारख्या बाजारपेठांत किंमत येईल तिचे, बदललेल्या हुंडणावळीच्या दराने, ज्यास्त चलन जाव्हाच्या कारखानदारांच्या पदरांत पडेल आणि ह्या देशांत संरक्षक जकात बसवलेली असतांनाहि आपला माल इकडे पाठवणे त्यांस परवडेल. अनुकूल हुंडणावळीमुळे जाव्हाच्या कारखानदारांच्या हातांत त्रिशष्ट वजनाच्या मालाची अधिक रकम येणे म्हणजे त्या साखरेवर हिंदुस्थानांत घेतली जाणारी जकात कमी होणे व देशी साखरेस स्पर्धेची बाधा पोहोचणे होय. बदलत्या डच हुंडणावळीचा असा अनिष्ट परिणाम होण्याचा संभव आहे कीं काय व तो असल्यास त्याच्या प्रतिकाराची कोणती योजना हिंदुस्थान सरकारनें निश्चित केली आहे, ह्याची माहिती काढण्याच्या हेतूने मि. रॅम्से स्कॉट ह्या युरोपियन सभासदांनीं सर

जेम्स ग्रिग ह्यांस वर निर्दिष्ट केलेला प्रश्न विचारला होता. गिल्डरची किंमत उतरेल त्या मानाने जाव्हा साखरेची विक्रीची किंमत चढवण्याचे ठरले असल्याविषयीची माहिती अधिकारीरीतीने आपणांस मिळाली आहे आणि त्यावरून जाव्हा साखरेची हिंदुस्थानांतली आयात वाढण्याची भीति नाही असा फंडनवीसांनीं आपल्या उत्तरांत खुलासा केला आहे. जाव्हाच्या कारखानदारांनीं साखरेच्या विक्रीची आपली स्थानिक किंमत वाढवण्याच्या निश्चयावर आमच्या सरकारनें अवलंबून न रहातां हुंडणावळीच्या दरांत हॉलंड ज्या मानाने फरक करील त्या मानाने जाव्हा साखरेवरची हिंदी जकात वाढवणे हा अगदीं सरळ व योग्य मार्ग आहे. स्वदेशी साखरेस देण्यांत आलेले संरक्षण अभंग व अभेद्य रहाण्यांतच त्याचे रहस्य व महत्त्व आहे. ह्या दृष्टीने पहातां, हिंदुस्थान सरकारनें जागरूक राहून डच हुंडणावळीच्या दराच्या भावाने साखरेवरील येथील जकात चढवली पाहिजे. परदेशी कारखानदारांच्या बाजारभावांविषयीच्या योजनांवर आमच्या सरकारनें विसंबून चालणे सुरक्षिततेचे नाही. स्वदेशी साखरेच्या कारखानदारांनीं हा प्रश्न वेळीच घसास लावणे अगत्याचे आहे. इतर राष्ट्रांच्या हुंडणावळीविषयक धोरणाचा परिणाम आपल्या देशी उद्योगधंद्यांवर कसा तात्काळ होतो, ह्याचे प्रस्तुत प्रकरण हें नमुनेदार उदाहरण आहे.

संतति-नियमनाचे दुष्परिणाम भोंवणार ?

कृत्रिम उपायांनीं संतति-नियमन केल्यानें पाश्चात्य देशांमध्ये लोकसंख्या मर्यादित झाली असतां सामान्य जनतेस अधिक सुखाची प्राप्ति होत असल्याची कल्पना बरीच पसरली होती. लोकसंख्या सारखी वाढत गेल्यानें प्रत्येकास मिळणारा संपत्तीच्या मिळकतीचा हिस्सा वाढत जाण्याच्या ऐवजी कमी होत जाणार, म्हणून प्रजेची वाढ मर्यादित होण्याचे महत्त्व प्रतिपादले जाऊन संतति-नियमनाचे कृत्रिम उपाय सर्रास अमलांत आले. ह्या विषयाबाबतच्या विचारांचा लंबक पाश्चात्य राष्ट्रांमध्ये आतां दुसऱ्या टोकास जाऊन श्वेतवर्णीय लोकांच्या संख्येत घट होत आहे, तिच्या योगाने भ्रंतिप्रद अवस्था उत्पन्न झाल्याची जाणीव विचारी लोकांच्या मनांस त्रास देऊं लागली आहे. ह्यापुढे पाश्चात्य राष्ट्रांत एका पिढीच्या मागून तेवढीच मोठी पिढी निर्माण होणे अशक्य आहे आणि प्रत्येक पिढी जणू काय खच्ची होत जाणार, हें कार्ल सॉडर्ससारख्या विद्वानांनीं पुराव्यानिशी सिद्ध करून दाखविले आहे. आजच्या पिढीच्या मानाने उद्यांची पिढी तीन-चतुर्थांश होणार आणि असाच क्रम पुढे चालून वंशनाश होण्याची भीति असल्याचे त्यांनीं विद्वत्ताप्रचुरपणे प्रतिपादन केले आहे. ही आपत्ति टळावयाची असेल तर श्वेतवर्णीय लोकांच्या आचार-विचारांत क्रांति झाली पाहिजे; कारण, आज पाश्चात्य जनतेमध्ये "संतति नको" ह्या कल्पनेचा विलक्षण पगडा बसला आहे. हिंदुस्थान व चीन ह्या देशांत लोकसंख्या सारखी वाढत आहे तिचे काय होणार ? ह्या प्रश्नाचे उत्तर देणे कठिण आहे. तथापि, पाश्चात्य देशांत संततिनियमनाचे काय कट्टे अनुभव आले आहेत ह्यांचा विचार होऊन त्यांपासून आमच्या इकडे योग्य बोध घेतला जाणे मात्र अगत्याचे आहे. संतति-नियमनाच्या प्रघाताने जनन मर्यादित होऊं लागले असतां घट थांबवणे व लोकसंख्या कायम ठेवणे कठिण होते ही गोष्ट पाश्चात्य राष्ट्रांच्या लोकसंख्येच्या इतिहासावरून स्पष्ट झाली आहे. तेव्हां त्या घसरणांस लागण्यापूर्वी प्रजवृद्धिविषयक प्रश्न अन्य रीतीने सोडवण्याचा विचार अवश्य झाला पाहिजे.

स्फुट विचार

पौंडाच्या गाड्याबरोबर रुपयाच्या नळ्याला यात्रा

आकुंचित स्वार्थक दृष्टी व अनिष्ट अहमहमिका ह्यांचे योगाने आंतरराष्ट्रीय हुंडणावळीच्या व्यवस्थेचा प्रश्न सुटणे कठिण होऊन गेले असता फ्रान्स, इंग्लंड व अमेरिका ह्या राष्ट्रांनी पुढाकार घेऊन तो सोडवण्याच्या मार्गावर आणून ठेवला आहे; अशा स्थितीत हिंदुस्थानने आपल्या स्वतःच्या हुंडणावळीचा दर बदलण्याची भाषा बोलून वरील सहकार्यास विघ्न उत्पन्न करावे हे सर्वांच्याच हितास बाधक आहे, ह्या आशयाचा कोटिक्रम लेजिस्लेटिव्ह असेंब्लीत सर जेम्स प्रिग व त्यांस पाठिंबा देणारे सर कावसजी जहांगीर ह्यांनी केला. ही विचारसरणी किती भ्रामक आहे, हे लक्षांत घेणे आवश्यक आहे. आपल्या हुंडणावळीचे दर विशिष्ट प्रमाणांत स्थिर करण्याच्या प्रयत्नांत अमेरिका, फ्रान्स व इंग्लंड हीं राष्ट्रे गुंतली आहेत, त्याच वेळीं हिंदुस्थाननेही आपली हुंडणावळ त्यांच्याशी जुळती करून घ्यावी असें असेंब्लीच्या सभासदांनीं सुचविले तर त्यांत निघटले कोठे व उपरिनिर्दिष्ट राष्ट्रांस अडचण कशी उत्पन्न झाली ? आपला हुंडणावळीचा दर काय असावा हे प्रत्येक राष्ट्राने स्वतःची एकंदर आर्थिक परिस्थिति विचारांत घेऊन ठरवावयाचे असते. इतर राष्ट्रांनीं स्वतःपुरती ही गोष्ट केली आहे व ती त्यासंबंधांत निश्चित योजना अमलांत आणीत आहेत. त्यांचेप्रमाणेच हिंदुस्थान सरकारने स्वतंत्र रीतीने विचार व निर्णय करणे अगत्याचे असतां ह्या प्रश्नाची चर्चा आंतरराष्ट्रीय व्यवस्थेस विघातक होईल हा युक्तिवाद पुढे यावा हेच आश्चर्यकारक आहे. फ्रान्स, इंग्लंड व अमेरिका ह्यांच्या चर्चेत भाग घेऊन हिंदुस्थानने त्यांस सहाय करणे आणि आपली हुंडणावळ त्यांच्याशी जुळवून घेणे हे आमच्या सरकारचे कर्तव्य आहे. हुंडणावळीचा दर कोणता असावा ह्यासंबंधाने मतभेद होऊ शकेल; पण त्या प्रश्नाचा आम्हीं विचार सुद्धां करणार नाही, एवढेच नव्हे तर चर्चा करण्याची केवळ कल्पनाहि अनिष्ट व त्याज्य आहे असे जबाबदार लोकांनीं ठासून सांगवे, ह्याचा अर्थ, आम्हांस स्वतंत्र विचाराची बुद्धि व शक्ती नाही असाच होतो. ब्रिटिश पौंडाच्या पोटांत रुपया येतो आणि त्याच्या हालचालीबरोबर हिंदी चलनाची हालचाल आपोआप होईल, ही व्यवस्था हिंदुस्थानच्या हिताची असल्याने येथील सरकार व जनता ह्यांनीं ग्रेटब्रिटनच्या धोरणावर अवलंबून रहावे व स्वतःच्या डोक्यास व्यर्थ शीण देऊ नये हे सर जेम्स प्रिग ह्यांच्या असेंब्लीतल्या भाषणाचे सार आहे. आर्थिक प्रश्नांच्या वावर्तीत हिंदी मध्यवर्ती कायदेमंडळास कांहींच सत्ता नाही ह्याचा आपत्ती दुसरा कोणता पुरावा पाहिजे ?

काठेवाडी बंदरांची स्पर्धा थांबणार

मुंबई बंदराशी काठेवाडीतील बंदरे अनिष्ट स्पर्धा करित आहेत व त्यामुळे मुंबईचा व्यापार घटत आहे, अशी तक्रार आज कांहीं वर्षे चालू आहे. ह्या प्रश्नाशी केवळ ब्रिटिश मुलखांतील जनतेचाच नव्हे तर सुद्धा हिंदुस्थान सरकारचाहि संबंध आलेला आहे. एका बंदराचा व्यापार दुसऱ्या बंदरांकडे गेला इतकीच मात्र ही बाब नाही. काठेवाडी संस्थानांतील बंदरांत बिगर जकात किंवा कमी जकातीने माल उतरून तो संस्थानांमधून ब्रिटिश हद्दीत येतो व त्यामुळे हिंदुस्थान सरकारची जकात बुडते, ह्या कारणाने त्या

सरकारास सदाहु बंदरांच्या स्पधकड लक्ष पुरवण भाग पडले. मुंबई शहराच्या व्यापारी महत्त्वाच्या दृष्टीनेहि ह्या प्रश्नाकडे पहारे जख्खर होतें. ह्या बाबत सरकारने जुनागड, नवानगर, पोरबंदर मोर्वी व बडोदे ह्या संस्थानांशी केलेल्या करारांसंबंधी ता. ६ ऑक्टोबर रोजी फडनविसांनीं असेंब्लीमध्ये माहिती दिली. ह्या करारांअन्वये, संस्थानांच्या बंदरांत उतरणाऱ्या मालावर ब्रिटिश हिंदुस्थानाच्या जकातीच्या दराने आकारणी केली जाईल व त्यापैकी कांहीं किमान रकम संस्थानांस देण्यांत येईल. भावनगर संस्थानांतील बंदर हे मुंबईचे प्रमुख प्रतिस्पर्धी आहे, तथापि भावनगर संस्थानाशी अद्याप करार पुरा झालेला नाही. आपल्या तहनाम्याच्या आधारावर ते संस्थान विशिष्ट हक्क मागत असून ह्या संबंधांत हिंदुस्थान सरकार वाटाघाट करित आहे. अशा रीतीने बंदरांच्या व्यापाराचे नियंत्रण करण्यांत येत असून जकात चुकविणारांवर बंधन घातले गेले आहे. त्यामुळे काठेवाडीतून सरोखरच माल उतरविणे सोईचे असल्याखेरीज तेथील बंदरांचा उपयोग केला जाणार नाही व प्रत्येक बंदरास व्यापाराचा रास्त हिस्सा मिळेल.

प्रांतिक सहकारी बँकेची ज्युविली.

मुंबई प्रांतिक सहकारी बँक ता. ११ ऑक्टोबर १९१९ रोजी रजिस्टर करण्यांत आली व तिला गेल्या रविवारी २५ वर्षे पूर्ण झाली. बँकेचा रौप्यमहोत्सव वंदा थाटाने साजरा व्हावयाचा होता. परंतु बँकेच्या क्षेत्रातील अवर्षणामुळे व दुष्काळामुळे तो तहकूच करण्यांत आला. तथापि, बँकेच्या शासकिक ठिकाणी ता. ११ रोजी सभा भरविण्यांत येऊन तो दिवस पाळण्यांत आला. १९०६ साली खेडेगांवांतील सोसायट्यांस भांडवल पुरविणारी अर्बन बँक म्हणून स्थापन झालेल्या ह्या संस्थेचे १९११ साली सेंट्रल बँकेत रूपांतर झाले व १९२३ पासून ती मुंबई प्रांतिक मध्यवर्ती बँक ह्या नांवाने ओळखली जाऊ लागली. तिच्या आतां सुमारे ३० शाखा असून खेडते भांडवल अडीच कोटींवर आहे. जेथे मध्यवर्ती जिल्हा बँका नाहीत अशा ठिकाणी सहकारी सोसायट्यांना पैसा पुरविणे हे ह्या संस्थेचे मुख्य काम असून जिल्हा बँकांसहि ती वेळ पडल्यास कर्जे देते. सहकारी पतपेढ्यांची ती इतरांच्याची मध्यवर्ती संस्था आहे. शेतकऱ्यांसाठी इतक्या दीर्घकाल बँकेने वजावलेली कामगिरी अभिर्नंदनीय आहे. इलाखा बँक ह्या नात्याने तिने आखिल हिंदुस्थानांत महत्त्वाचे स्थान प्राप्त करून घेतले आहे. ह्याचे श्रेय बहुतांशी तिचे अध्यक्ष व चालक ह्यांस दिरे पाहिजे. बँकेची प्रगति ह्यामुळेहि जोमाने सारखी होत राहो असे आम्हीं इच्छितो.

दि गुडविल अँशुअरन्स कंपनी, लि.

वरील कंपनीची स्टेट्यूटरी सभा गेल्या महिन्यांत कुपवाड येथे भरली होती, त्यावेळीं भागीदारांस कंपनीने केलेल्या कामाचा परिचय करून देण्यांत आला. कंपनीने ४१३ भाग मंजूर केले असून त्याबाबत एकूण २९,५७५ रुपये जमा झाले आहेत. प्राथमिक खर्चासाठी केलेल्या ८,००० रुपयांच्या अंदाजपैकी २,६०१ रुपये खर्ची पडले आहेत. कंपनीने २५ हजारांचे सरकारी रोखे कंट्रोलर ऑफ करन्सीकडे डिपॉझिट ठेवले असून विमो स्वीकारण्यास सुरवात केली आहे. कंपनीची जुळवाजुळव, मांडवलाची तयारी, डिपॉझिटची तगवूद, इत्यादि बाबतीत व्यवस्थापकांनी केलेले कार्य समाधानकारक आहे. गुडविल कंपनीची विम्याचे कामांतहि प्रगति शीघ्रगतीने होईल, अशी अपेक्षा करण्यास जागा आहे.

कंपनी विज्ञानाचे कायद्यांत रूपांतर झाले

हिंदी कंपनी-कायद्यामध्ये दुरुस्ती होणे आवश्यक आहे, अशी आज कित्येक वर्षांची मागणी होती, ती आता नव्या कंपनी कायद्याने पुरी झाली आहे. सुमारे तीन आठवडे सारखी चर्चा चालून वादविवादाच्या भट्टीतून बाहेर आलेले हे विल सरकारचे कायदामंत्री, सर नृपेंद्र सरकार, ह्यांच्या अविश्रांत मेहनतीचे आणि समयोचित व मार्मिक विचारसरणीचे तसेच श्री. सुशील सेन ह्यांनी केलेल्या पूर्वतयारीचेच फळ आहे, असे म्हटले पाहिजे. कंपन्यांत पैसे गुंतविणाऱ्या जनतेचे हितसंरक्षण व्हावे, परंतु त्यामुळे व्यवस्थापकांच्या कर्तबगारीचे क्षेत्र मात्र आकुंचित होऊ नये; व्यवस्थापक मंडळाच्या अधिकारावर भागीदारांचे नियंत्रण असावे, मंडळाचा हिशेब चोख रहावेत व वैयक्तिक स्वार्थसाधनास आळा बसावा, इत्यादि हेतु कायद्याचे मुळाशी आहेत. मॅनेजिंग एजंटबाबत ह्यासंबंधांतली तक्रार यापुढे रहाणार नाही, निदान तिची तीव्रता कमी होईल, अशी अपेक्षा आहे. मॅनेजिंग एजंटच्या अधिकाराचा प्रश्न हा विलांतील सर्वांत महत्त्वाचा विषय होता. नव्या कायद्याने एजंटचे अधिकार मर्यादित केले असून भागीदारांस कंपन्यांच्या व्यवहारांत ज्यास्त लक्ष घालता येणे शक्य होणार आहे. उद्योगधंद्यांची वाढ न सुटता त्यांची योग्य मार्गाने वाढ व्हावी व प्रत्येकास त्याच्या हक्काप्रमाणे कंपन्यांच्या व्यवस्थेमध्ये अंशभागी होतां यावे अशी तरतूद कंपनी कायद्याने केली आहे. विमा कंपन्यांबाबतच्या कायदा-दुरुस्तीचे भिजत पडलेले प्रकरणहि असेच लवकर निकालांत निघेल, अशी आशा आहे.

हिंदी कोळशाचे जतन

हिंदुस्थानांत कोळशाचा पुरवठा मुबलक असला, तरी चांगल्या दर्जाचा कोळसा कमी आहे आणि त्याबाबत जरूर ती दक्षता बळगण्यांत आली नाही, तर कालांतराने कोळशाच्या अभावी लोखंड-पोलादाच्या कारखान्यांसहि जळणाची अडचण भासेल, असा अभिप्राय हिंदुस्थान सरकारचे डायरेक्टर ऑफ दि जिऑलॉजिकल सर्व्हे ह्यांनी गेल्या वर्षी व्यक्त केला होता. कोळशाच्या खाणींचे मालक थोड्या वेळांत ज्यास्त नफा काढण्याच्या उद्योगांत असतात; कोळशाचा पुरवठा सतत कायम कसा टिकेल ह्या व्यापक प्रश्नाकडे त्यांचे लक्ष नसते व त्या कारणाने उत्पादनाचे वेळी ते कोळसा वाया घालतात, अशा स्वरूपाची तक्रार खाणीवाल्यांसंबंधी आज कित्येक वर्षे करण्यांत येत आहे. हिंदी कोळशाचा धंदा अनियंत्रित व स्पर्धने गांजलेला असा असून परस्पर सहकार्याच्या अभावामुळे तो उर्जितावस्थेस येणे ज्यास्तच काठिण झाले आहे. हिंदी खाणींमधील कोळशाचा अपव्यय थांबवून, त्याच्या साठ्याचे जतन कसे करता येईल, ह्यासंबंधी उपाय सुचविण्याकरिता हिंदुस्थान सरकारने पांच जणांची एक चौकशी कमिटी नेमली आहे. मि. बरोज (वरदान) हे तिचे अध्यक्ष असून श्री. बालचंद्र हिराचंद्र हे एक सभासद आहेत.

अखिल हिंदुस्थानांत पहिल्या प्रतीचे सरकारमान्य

झारापकर टेलरिंग कॉलेज

आहितीपत्रक मागवा] आप्पा बळवंत चौक, पुणे १

औंध स्टेट सेंट्रल बँक लि., औंध

	हजार रु.	हजार रु.
भाग भांडवल:	१,११३	शिलक, रोख व बँकांत: १७२
फंड:	१५३	स्टेट बँकेकडून वर्ग होऊन
औंध संस्थानच्या		अ. लेले भाग, लिमिटेड बँकेने
ठेवी:	२,३३३	गुंतविलेल्या कॅश सर्टिफि-
इतर ठेवी:	५९९	किटांची व लोन्स आणि
ओव्हरड्राफ्ट:	२३३	डिव्हेचर्सची किंमत: ११६
१९३५-३६ चा नफा: १४३		कर्जे, संस्थानच्या हमीची: ४५५
		„ लि. बँकेने दिलेली: २६३

सन १९३२ साली वरील लिमिटेड बँक स्थापन झाली व तिने पूर्वीच्या स्टेट बँकेचा व्यवहार आपणाकडे घेतला. त्यावेळच्या बँकेच्या येण्यापैकी ४३ लक्ष रुपये अजून राहिले आहेत. त्यांतील काहीं कर्जास तारण अपुरे आहे. तथापि, ती कर्जे स्टेट बँकेने दिलेली व संस्थानाची हमी असलेली असल्याने बुडीत रकमांबद्दल बँकेस तोशीस लागणार नाही. लिमिटेड बँकेचे २०९ व्यक्ती व ६९ सोसायट्या मिळून २७८ भागीदार आहेत. बँकेकडील ठेवी वाढत असून दिलेल्या कर्जातहि प्रगति आढळून येते. सरकारी रोख्यांची ताळेबंदांत दाखविलेली किंमत बाजारभावापेक्षा कमी आहे आढपाडी, कुंडल, गुणदाळ व बिचूद येथे बँकेच्या शाखा असून त्यांतील पहिल्या तीन नफ्यांत आहेत. बिचूद शाखा येत्या सालापासून नफा दाखवील, अशी अपेक्षा आहे. जानेवारी, १९३६ पासून बँकेकडे संस्थानच्या तिजोरीचे काम सोंपविण्यांत आले आहे व त्याबाबत बँकेने संस्थानास चालू खर्चासाठी एक लाखापर्यंत ओव्हरड्राफ्ट देण्याचा आहे. संस्थानांतील सहकारी सोसायट्यांचे ऑडिट बँकेकडेच असून त्याबद्दल संस्थान ५०० रुपयांची ग्रांट देते. अशा रीतीने औंध सेंट्रल बँक ही औंध संस्थानाची खरोखरच मध्यवर्ती बँक झाली आहे व त्यामुळे संस्थानांतील सहकारी संस्थांची वाढ होऊन बँकिंगची संवय सर्वत्र फैलावेल, अशा आशेस जागा आहे. बँकेचा कारभार प्रगतिपर धोरणाने चालू आहे व त्याबद्दल तिचे व्यवस्थापक प्रशंसेस पात्र आहेत.

प्रांतिक सहकारी बँकेचे अभिनंदन

प्रो. काळे ह्यांचा संदेश

प्रांतिक सहकारी बँकेच्या ज्युविलीनिमित्त गेल्या रविवारी मुंबईच्या मुख्य कचेरीत भरलेल्या सभेस प्रो. काळे ह्यांनी खालील आशयाचा संदेश पाठविला होता:—

“ मला आजच्या सभेस नाइलाजाने हजर राहतां येत नाही, तथापि तिला हा संदेश पाठविणे मी आपले कर्तव्य समजतो. हिंदुस्थानांतील सहकारी मध्यवर्ती बँकांमध्ये मुंबई प्रांतिक बँकेने महत्त्वाचे स्थान प्राप्त करून घेतले आहे, याचे श्रेय ह्या संस्थेचे चालक व व्यवस्थापक ह्यांचे ध्येयवादित्व व कार्यक्षमता ह्यांस आहे. प्रांताची मुख्य बँक ह्या नात्याने आपणांवर येणारी जबाबदारी नीट ओळखून ह्या बँकेने आपले धोरण उदारपणाचे व सहानुभूतीचे असे राखिले आहे. ह्याचा उपयोग इलाख्यांतल्या सर्व सहकारी संस्थांस झाला आहे व सतत होत आहे. बँकेची उत्तरोत्तर प्रगति होत जावो अशी माझी इच्छा ह्या प्रसंगी मी प्रकट करीत आहे. ”

सहकारी चळवळ

मुंबई प्रॉव्हिन्शियल कोऑपरेटिव्ह बँक लि.

वाई येथे नवी शाखा उघडण्याचा समारंभ

ता. ५।१०।३६ रोजी मुंबई प्रॉव्हिन्शियल को. बँकेची ३० वी शाखा वाई येथे उघडण्याचा समारंभ सातारा जिल्हा स्कूल बोर्डाचे चेअरमन, श्री. जी. आर. कुलकर्णी, बी. ए., एलएल. बी., यांचे हस्ते साजरा करण्यांत आला. सदर उद्घाटन समारंभासाठी बँकेचे मॅनेजर श्री. रमणिकराय मेहता हे मुद्दाम मुंबईहून आले होते. गांवांतील इतर प्रतिष्ठित सद्गृहस्थ व सोसायट्यांचे प्रतिनिधी मिळून सुमारे २०० चे वर लोक समारंभास हजर होते. प्रास्थी बँकेचे सीनियर इन्स्पेक्टर श्री. गायतोंडे यांनी जमलेल्या सर्व मंडळींचे स्वागत करून गेल्या आठ वर्षांत वाई तालुक्यांतील सहकारी चळवळीचे पाऊल कसे पुढे पडत गेले याचा त्रोटक इतिहास निवेदन करून सन १९२७ साली तालुक्यांत अवघ्या ५ सहकारी पतपेढ्या होत्या, त्यांची संख्या आतां ३१ वर जाऊन त्यांचे खेळते भांडवल सध्या एक लक्ष रुपयांचे वर गेले आहे, याचे सर्व श्रेय तालुका डेव्हलपमेंट असोसिएशन व सुपरवायझिंग युनियन ह्यांचे चालक यांना आहे असे सांगितले व वाढलेल्या सहकारी पतपेढ्यांची गरज भागविण्याकरिता व तालुक्यांत सहकारी सोसायट्या स्थापन करण्यास पुष्कळ वाव असल्यामुळे सहकारी चळवळीच्या प्रगतीस चालना देण्याकरतां बँकेची शाखा असणे किती जरूर आहे ह्यांचे वर्णन केले व त्या हेतूनेच बँकेनेही शाखा उघडली आहे असे सांगितले. इतर शाखांना जशी एक एक शाखा कमेटी नेमून दिलेली आहे त्याचप्रमाणे वाई शाखेसहि सोसायट्यांनी निवडून दिलेल्या सभासदांची एक प्रातिनिधिक स्वरूपाची शाखा-कमेटी नेमली जाईल व शाखा-कमेटी ही सोसायट्या व बँक यांना सांधणारे, त्यांचे संबंध दृढतर करणारे व सोसायट्यांच्या अडी-अडचणी निवारण करणारे मंडळ असल्यामुळे इतर ठिकाणी जसे तिन उपयुक्त कार्य केले आहे, तसेच वाई तालुक्याकरतांही नवीन नेमून दिल्या जाणाऱ्या कमेटीकडून कार्य केले जाईल असा विश्वास व्यक्त केला. त्याचप्रमाणे नवीन शाखा काढण्याची जबाबदारी जशी येथील सहकारी पुढाऱ्यांवर आहे तसेच तिचे कामकाज प्रगतिपर करण्यास मदत करणे याचीही जबाबदारी त्यांच्यावरच पडते असे सांगून बँक व सोसायट्या यांचे संबंध अधिकाधिक आपुलकीच्या स्वरूपाचे होत जातील व बँकेच्या कार्यात तिला नागरिक व कार्यकर्ते यांचा पाठिंबा मिळेल अशी आशा व्यक्त केली.

नंतर बँकेचे मॅनेजर, श्री. रमणिकराय मेहता, यांनी अध्यक्षाना शाखा उघडल्याचे जाहीर करण्याची विनंती करतांना सहकारी बँकिंग व भांडवलशाही बँकिंग यांत किती महदंतर आहे हे विशद करून भांडवलशाही बँकिंगप्रमाणे नुसता फायदा मिळविणे हाच हेतु नसून शक्य तितक्या कमी व्याजाचे दराने शेती व इतर धंदे यांस भांडवल पुरवणे व जनतेची स्वरी सेवा करणे हेच सहकारी बँकिंगचे ध्येय आहे व त्या दृष्टीनेच सर्व इलाखांवर बँकेच्या शाखा उघडण्याचा उपक्रम आहे, असे त्यांनी सांगितले.

शेवटी शाखा उघडल्याचे जाहीर करतांना अध्यक्ष श्री. जी. आर. कुलकर्णी यांनी प्रॉव्हिन्शियल बँकेची शाखा वाई येथे

उघडण्याच्या बाबतीत तालुक्यांतील सहकारी पुढाऱ्यांचे प्रयत्न यशस्वी झाल्याबद्दल त्यांचे अभिनंदन करून सहकारी चळवळीची प्रगती अधिक झपाट्याने करण्याकडे व एकमेकांच्या रोजच्या व्यवहारामध्येही सहकार्याने वागण्याकरतां, नागरीक व सोसायटीतील कार्यकर्ते या संधीचा जरूर फायदा घेतील अशी आशा प्रगट केली. त्याचप्रमाणे, सहकारी तत्वांचा अभ्यास रीतीने प्रसार करण्याबद्दल व आपली आर्थिक स्थिति सुधारण्याबद्दल जमलेल्या शेतकरीबंधूंना उपदेश करून सहकार्य हे एक उच्च राष्ट्रीय तत्त्व असून त्याचा पुरस्कार करणे हे प्रत्येकाचे ब्रीद आहे असे सांगून सर्व सोसायट्या ह्या शाखेसही आपले संबंध एकनिष्ठतेचे ठेवतील व आपल्या मेवरांची आर्थिक सुबत्ता राखण्याकडे तिचा उपयोग करून घेतील असा आपला विश्वास असल्याचे त्यांनी सांगितले. शेवटी, शाखेची उत्तरोत्तर भरभराट होत जावो, व तालुक्यामध्ये सहकार्याचे हे नवे युग अधिक जोमाने प्रसार पावो अशी आशा व्यक्त करून शाखा उघडल्याचे त्यांनी जाहीर केले.

डेकन मर्चंट्स को. बँक लि., मुंबई

	हजार रु.	हजार रु.
भाग भांडवल:	२५१	शिलक, रोख व बँकांत: १०१
फंड्स:	१९१	कर्जे: १२४
ठेवी:	२२५१	ओव्हरड्राफ्ट, कॅ. क्रे. इ: २४१
ओव्हरड्राफ्ट:	१७१	कर्जरोखे इ०: १३१
१९३५-३६ चानफा:	४१	

अहवालाचे साली वरील बँकेने १ लक्ष ८५ हजारांची कर्जे व्यापारी सभासदांस दिली, त्यापैकी ९० हजार रुपये मालाच्या तारणावर देण्यांत आले. सढळ हाताने लायक अर्जदारांस कर्जे दिली, त्याबरोबरच वसुलीबाबतहि कसोशीने प्रयत्न करण्यांत आले. "थकलेल्या वाक्या वसुलीचे प्रमाण यावेळी ज्यास्त असून अहवाल अखेरच्या मुदतीत एकाहि कर्जदाराची केस लवाद अगर बजावणीकरितां कलेक्टराकडे पाठविण्याचा प्रसंग आणला गेला नाहीं." कर्जरोख्यांच्या खरेदी-विक्रीच्या व्यवहारांपोटी बँकेस निव्वळ नफा १,८३८ रुपये झाला, तो बिलिंडम, इनव्हेस्टमेंट व डिव्हिडेंड फंडांत टाकण्यांत आला. ठेवीदारांच्या व इतर गिऱ्हाइकांच्या सोईसाठी वर्तमानपत्रे वाचण्यास मिळण्याची सोय करण्यांत आली. अहवालावरून बँकेचे धोरण प्रगतिपर असल्याचे दिसून येते. भागीदारांस ६ टक्के दराने डिव्हिडेंड वांटण्यांत आले.

दि वाई अर्बन को. बँक लि., वाई

	रु.	रु.
भाग भांडवल:	१५,८५०	शिलक, रोख व बँकांत: ३८,२२८
गंगाजळी:	७,९८३	कर्जे: ७४,९०३
इतर फंड:	३,५३१	
ठेवी:	७८,३६२	
१९३५-३६ चानफा:	२,१४१	

बँकेचे एकूण खेळते भांडवल १,१४,०६८ रु. आहे. वर्षअखेर बँकेस २,१४१ रु. नफा झाला, त्यातून ६ टक्के दराने भागीदारांस डिव्हिडेंड देण्यांत आले. आरंभीच्या अडचणीमुळे बँकेच्या थकबाकीचे प्रमाण बरेच आहे, तथापि ते कमी होऊन बँकेची प्रगति उत्तम प्रकारे होऊन बँकेचा दर्जा वाढेल अशी आशा आहे. श्री. गोविंद गणेश वैद्य हे सुरवातीपासून सेक्रेटरीचे काम पहात आहेत. वाई येथील सुशिक्षितांचे लक्ष बँकेकडे व सहकारी चळवळीकडे वेधले गेल्यास बँकेची उपयुक्तता वाढेल.

**वि रेमंड वुलन मिल स्टाफ व्हॅन्ड वर्कमेन
प. स. पतपेढी लि., टाणें**

शेतकऱ्यांप्रमाणें गिरणीमधील कामगार वर्गासहि सहकारी चळवळीपासून कसा फायदा होतो, हें दाखविण्यासाठी मायर ससून मिल पतपेढीची माहिती 'अर्था' च्या ता. २ सप्टेंबरच्या अंकांत देण्यांत आली होती. रेमंड वुलन मिलच्या पतपेढीचा वृत्तांतहि असाच उद्बोधक आहे. मिलमधील सुमारे ८० टक्के कामगार पतपेढीमध्ये सामील आहेत. अहवालाचे साली ३१ हजार रुपये कर्जाऊ देण्यांत आले. एकूण १० सभासदांच्या बाहेरील सावकारांच्या कर्जाची तदजोड करण्यांत आली व त्यामुळें त्यांस ७०० रुपयांत १४० रुपये सूट मिळाली ! कामगारांच्या पगारावर मारवाड्यांची टांच कोर्टामार्फत वरचेवर येत असे, त्याबाबत 'रोजमजुरी मिळविणाऱ्या कामगारांच्या पगारावर टांच आणतां येत नाही' असा कोर्टाकडून निकाल मिळवल्यामुळें कामगारांचा बराच फायदा झाला आहे. आकस्मिक गरजेच्या कारणांसाठी कर्ज देण्याच्या पतपेढीच्या पद्धतीमुळें सावकारांपासून सभासदांचें संरक्षण होतें. एकंदरीनें पहातां पतपेढी कामगारांच्या हिताचें संरक्षण करीत असून त्याबद्दल तिचे चालक अभिनंदनास पात्र आहेत. पतपेढी पहिल्यापासूनच 'अ' वर्गांत आहे.

**श्री उत्तरेश्वर शिखर हवेली तालुका को. सुपरवायझिंग
यूनियन लि. पुणें**

पुणें जिल्ह्यांतील शिखर, हवेली व मावळ तालुके हे ह्या यूनियनचें कार्यक्षेत्र आहे व एकूण ३८ सोसायट्या यूनियनला सामील आहेत. त्यांपैकी १ 'अ' वर्गांत, १६ 'ब' वर्गांत, ९ 'क' वर्गांत व १० 'ड' वर्गांत आहेत. वर्षअखेरस सभासदांची संख्या २,३३५ आहे. बँकेकडील कर्ज १,५४,८५४ रु. असून त्यापैकी १,०१,०८४ रु. कर्ज थकलेलें आहे. म्हणजे ह्या थकवाकीचें प्रमाण शेंकडा ६५ पडतें. सोसायट्यांच्या खेळत्या भांडवलाशीं रिझर्व्ह फंडाचें प्रमाण शेंकडा ३६ आहे. यूनियनच्या क्षेत्रांत योग्य ठिकाणीं नवीन सोसायट्या स्थापन करण्याचा प्रयत्न चालू आहे. १-११-३५ ते ७-११-३५ अखेर सेक्रेटरी ट्रेनिंग क्लास भरविण्यांत आला होता. कांहीं सोसायट्यांच्या ऊसवाल्या व भाजीपाल्याच्या मळेवाल्या सभासदांस सोसायट्यांतून पुरेसे कर्ज मिळत नाही व त्यामुळें ते सहकारी चळवळींतून बाहेर जाऊ लागले आहेत. अशा मोठ्या बागाइतदारांसाठी एक मध्यवर्ती सोसायटी स्थापन करण्याचा प्रयत्न चालू आहे. गेल्या वर्षीपेक्षा अहवालाचे साली ७ अधिक सोसायट्या वरच्या वर्गांत गेल्या व ५ कमी सोसायट्या खालच्या वर्गांत आल्या, ह्यावरून सोसायट्यांत हळुहळु सुधारणा होत आहे, असें दिसतें. नवीन सालाकरितां श्री. राजाराम हणमंत रुपे ह्यांची अध्यक्ष व श्री. जयवंतराव तुकाराम सावंत ह्यांची उपाध्यक्ष म्हणून निवडणूक झाली आहे.

मालेगांव विभाग सहकारी खरेदी विक्री संघ लि.

ता. ३०-८-३६ रोजी वरील संघाची आठवी वार्षिक साधारण सभा श्री. भाऊराव सखाराम हिरे, बी. ए. एलएल. बी., वकील, यांचे अध्यक्षतेखाली मोठ्या उत्साहानें पार पडली. सभेस प्रतिनिधी व सोसायट्यांचे सभासद व गांवांतील प्रमुख अधिकारी व व्यापारी मंडळी मिळून ३०० चे वर लोकांचा समुदाय जमला होता. सभेंत सन १९३५-३६ सालचा वार्षिक रिपोर्ट व ताळेबंद वाचून गंजूर करण्यांत आले. पुढील पाठी

रु. १,६५०चें खर्चाचें बजेट गंजूर करण्यांत आलें व अध्यक्षंच्या जागी श्री. बी. एस. हिरे यांची नेमणूक करण्यांत आली. इतर काम आटोपल्यावर अध्यक्ष्यांनी श्री. पाटील, अग्रिकल्चरल ऑगिनायझर, यांनी थोडक्यांत शेतीसंबंधी योग्य सल्ला द्यावा अशी विनंति केली. श्री. पाटील म्हणाले की शेतकऱ्यांनी उसाच्या जुन्या जाती पुंड्या व खड्या ऐवजी सी. ओ. नं. २९० व कोइमत्तूर यांची लागवड करावी. यांची लागवड करण्याचे कामी सरकार सवलत देतें. तरी सवलतीचा फायदा शेतकरी बंधूंनी अवश्य घ्यावा. या उसांना पाणी कमी लागून उतारा जास्त येतो. थंडीची बाधा होत नाही. म्हणून नवीन जातीच्या उसांची लागवड करावी. संघाच्या आडतीत माल विकून शेतकऱ्यांनी फायदा करावा. संघास कार्यक्षम करावें. नंतर अध्यक्ष समारोप करतांना म्हणाले की, संघानें सन १९३५-३६ मध्ये शेतकऱ्यांचा दीड लाखांचा माल (कपाशी, भुईमुग, शेंगा, भुसर माल, गूळ) विकून शेतकऱ्यांची उत्तम सेवा बजावली. शेतकऱ्यांनी इतर स्थानिक दलांना फायदा न देतां संघामार्फतच आपला सर्व माल विकून संघाची भरभराट करावी. नंतर श्री. वामनराव पाटील, संघाचे चेअरमन, यांनी श्री. हिरे यांचे व जमलेल्या मंडळींचे आभार मानले.

**खेड व जुन्नर तालुका को. सुपरवायझिंग
यूनियन लि., खेड**

खेड तालुक्यांत २९ व जुन्नर तालुक्यांत ७ सोसायट्या आहेत. सर्व ठिकाणीं ग्रुप सेक्रेटरींची योजना अमलांत आल्यावर काम जास्त पद्धतशीर होईल. वरील ३६ सोसायट्यांपैकी 'अ' वर्गांत ३, 'ब' वर्गांत १८, 'क' वर्गांत १२ व 'ड' वर्गांत ३ आहेत. सध्याच्या दुष्काळामुळें व अवर्षणामुळें "पूर्वीचें कर्ज थकलेलें असून व्याजहि थकलेलें असतांना कांहीं ठिकाणीं कर्जाच्या कोणत्याहि अटी न घालतां नवीन कर्ज द्यावें लागत आहे, अशी सध्याची परिस्थिति चालू आहे." वर्षअखेर सोसायट्यांचें खेळतें भांडवल ३३ लक्ष व सभासदांची संख्या १,७८३ आहे. प्रतिकूल आर्थिक परिस्थितीत यूनियन आपलें काम शक्य तितक्या चांगल्या तऱ्हेनें करीत आहे. यूनियनच्या अहवालांत सोसायट्यांच्या परिस्थितीविषयी तपशीलवार माहिती दिली आहे व सूचना केल्या आहेत त्यावरून तिच्या अधिकाऱ्यांचें लक्ष सुधारणेच्या उपायांकडे कसे लागून राहिले आहे हें प्रत्ययास येतें. यूनियनचें काम कळकळीनें व उत्साहानें झालें आहे ह्याबद्दल अध्यक्ष, श्री. कृष्णाजीपंत दीक्षित, व त्यांचे सहकारी ह्यांचे अभिनंदन करणें जरूर आहे.

सभा

राविवार, ता १८ ऑक्टोबर रोजी, ४ वाजतां पुणें सेंट. को. बँकेची विशेष साधारण सभा भरणार आहे.

खेड व जुन्नर ता. को. सुपरवायझिंग यूनियन लि. ची वार्षिक साधारण सभा खेड येथें ता. १२-१०-३६ रोजी श्री. धोंडूमामा साठे ह्यांच्या अध्यक्षतेखाली भरली होती.

पुणें जिल्हा इन्स्टिट्यूटमार्फत भरविण्यांत आलेली खेड तालुक्यांतील सहकारी सोसायट्यांची परिषद ता. ११-१०-३६ रोजी प्रो. एस. आर. भागवत ह्यांचे अध्यक्षतेखाली पार पडली.

फ्रँक, पौंड, डॉलर, लिरा

२३:०:५६

फ्रान्सने आपल्या चलनाची परराष्ट्रीय किंमत (हुंडणावळीचा दर) उतरवल्याबरोबर त्या फेरबदलाशी इटलीने आपली हुंडणावळ जुळती करून घेतली आहे. व्यापाराच्या ओघांत, आयात मालाबद्दल आपल्या राष्ट्रीय चलनांत किती पैसा द्यावा लागेल आणि निर्गत होणाऱ्या मालाच्या मोबदला हातांत राष्ट्रीय चलन किती पडेल ह्याची निश्चित कल्पना असल्यावांचून व्यवहार चालणे कठिण होतें. होणारा खर्च व येणारी किंमत ही राष्ट्रीय कायदेशीर चलनांतच आकारली जातात आणि नफ्यातोट्याच्या हिशेबांत दाखल होतात. ह्या कारणाने, आपल्या मालाची खरेदीची किंवा विक्रीची किंमत परराष्ट्रीय बाजारपेठांत तेथील चलनांत किती आहे ही गोष्ट व्यापार-धंद्यांत महत्त्वाची नसून त्या किंमतीची रकम आपल्या राष्ट्रीय चलनांत किती भरते हा प्रश्न मुख्य असतो. ह्यासाठीच आंतरराष्ट्रीय हुंडणावळीचे दर निश्चित केलेले असतात आणि त्यांस अनुसरून व्यापाराचा व उद्योगधंद्यांतला हिशेब होत असतो. परंतु जागतिक व्यापाराची घडी अलीकडे विस्कटल्यामुळे राष्ट्रीय चलनांच्या किंमतीचा परस्पर-संबंध म्हणजे हुंडणावळीचे दर चंचल झाले आहेत आणि व्यापाराच्या देवघेवीशी असंबद्ध असे बनले आहेत. अंतर्गत व बाहेरील बाजारभाव आणि परराष्ट्रीय देणे-घेणे ह्यांची घडी नीट बसेल ह्या बेताने ग्रेटब्रिटन व अमेरिका ह्या प्रमुख राष्ट्रांनी पौंड-डॉलर हुंडणावळ एका पौंडास सुमारे पांच डॉलर ह्या दराने स्थिर राखण्याचा यशस्वी प्रयत्न केला आहे. हुंड्या ज्यास्त निघाल्या किंवा ज्यास्त देणे झाल्या तर घेण्या-देण्याची वजावाट आणि मेळ घालण्याची जबाबदारी राष्ट्रीय मध्यवर्ती बँक व सरकार ह्यांवर असते; आणि हुंडणावळीचा दर निश्चित करतांना ही जबाबदारी पार पाडतां येण्याची शक्यता लक्षांत घेतलेली असते.

फ्रँक चलनाची किंमत आज नाही उद्यां बदलणे भाग पडणार ह स्पष्ट दिसत होतें. त्याप्रमाणे अखेर पौंड व फ्रँक ह्यांचे परस्पर-प्रमाण १:७५ होतें तें आतां १:१०४ असें झालें आहे. इटलीस फ्रान्सचे अनुकरण करणे क्रमप्राप्त होऊन त्या राष्ट्राच्या चलनाचे परराष्ट्रीय मान सीन्यॉर मुसोलिनी ह्यांनी गेल्या आठवड्यांत जाहीर केलें. शंभर लिरा = ७.९१ ग्रॅम वजनाचे सोने ह्या प्रमाणांत पूर्वी किंमत होती, ती बदलून शंभर लिरा म्हणजे ४.६७७ ग्रॅम अशी ती आतां निश्चित करण्यांत आली आहे. इटालियन कायदेशीर चलनाचे मोल कमी करण्यांत आलें आहे असें ह्यावरून दिसून येईल. ब्रिटिश चलनांतली हुंडणावळ १ पौंड = ९२ लिरा आणि डॉलर-लिरा हुंडणावळ १ डॉलर = १९ लिरा अशी ठरवण्यांत आली आहे. सोन्याच्या मानाने लिराची किंमत उतरल्याने बँक ऑफ इटलीपाशी सुवर्णनिधि आहे, त्याची किंमत नवीन दराने वाढेल आणि ह्या योगाने तफावत किंवा नफा उत्पन्न होईल तो सरकारी तिजोरीस जमा केला जाईल. हुंडणावळीचा दर उतरला असतां पैसा व्यवहारांत अधिक खेळून बाजारभाव चढतात व महर्घता होते असा अनुभव आहे. ह्याचे दुष्परिणाम सामान्य जनतेस जाचक होऊं नयेत म्हणून सीन्यॉर मुसोलोनी ह्यांनी जरूर ते हुकूम सोडले आहेत. भाडी व खंड वाढवण्यांत येऊं नयेत, नित्याच्या व्यवहारांत लोकांस ज्यास्त खर्च करावा लागूं नये म्हणून वीज, वहातुक इत्यादिकांचे दर चढवले जाऊं नयेत आणि साण्याच्या पदार्थांच्या किंमती स्थिर रहाव्या ह्यासंबंधांत

खबरदारी घेतली जात आहे. इटालियन सरकार पांच टक्के व्याजाचे नवीन कर्ज काढणार आहे, त्यांत, जमिनीच्या मालकांनी आपल्या मालमत्तेच्या निवळ किंमतीच्या पांच टक्के इतके पैसे गुंतवले पाहिजेत अशी सक्ती करण्यांत येईल. इटालियन हुंडणावळीच्या दरांत बदल झाला आहे, त्याचा लंडन व मुंबई येथील बाजारावर म्हणण्यासारखा परिणाम घडून आला नाही. व्यावहारिक दृष्ट्या सोयीच्या असणाऱ्या प्रमाणांत फ्रान्स व इटली ह्यांनी आपल्या चलनाच्या परराष्ट्रीय किंमती निश्चित केल्या आहेत, ही गोष्ट आंतरराष्ट्रीय व्यापाराची घडी नीट बसण्यास सहाय्यक होईल असें मत सर्वत्र व्यक्त करण्यांत येत आहे. आपल्या परराष्ट्रीय हुंडणावळीच्या दरांत फेरफार करण्याची आवश्यकता नाही असें पोलंडच्या सरकारने जाहीर केले आहे. कांहीं प्रमुख राष्ट्रांचे पूर्वीचे व सध्याचे हुंडणावळीचे दर तुलनात्मक रीतीने खाली दिले आहेत, त्यांवरून एकंदर परिस्थितीची कल्पना येण्यास मदत होईल.

पौंड-स्टॅलिंगची इतर देशांच्या चलनांत किंमत दर्शविणारे तुलनात्मक कोष्टक

	२० सप्टेंबर १९३१ पूर्वी	४ सप्टेंबर १९३६	५ ऑक्टोबर १९३६
मार्क	२०.४३	१२.५२	१२.२३
फ्रँक	१२४.२१	७६.५०	१०५.२५
डॉलर	४.८६३	५.०३३	४.९१३
लिरा	९२.४६	६४.००	९३.००
गिल्डर	१२.१०	७.४२	९.१८
(ग्रॅरिन)			

नोटीस.

औंध स्टेट सेंट्रल बँक, लिमिटेड, औंध, (जि. सातारा)

कळविण्यांत येतें कीः—

बँकेचे भागीदारांची चौथी सर्वसाधारण सभा शनिवार तारीख ३१ ऑक्टोबर १९३६ रोजी दुपारी ४ वाजतां (स्ट. टा.) औंध येथे श्रीयमाई देवांचे मंडपांत खालील कामांकरितां भरणार आहे.

१. तारीख ३०-६-१९३६ अखेरचा ऑडिटर यांनी तपासलेला ताळेबंद व नफातोटापत्रक स्वीकारणे.

२. नफ्याची वाटणी करणे व डिव्हिडंड जाहीर करणे.

३. सन १९३६-३७ सालाकरितां ऑडिटर यांची नेमणूक करणे व त्यांचे वेतन ठरविणे.

सूचनाः—

सदर दिवशी सदर वेळेस कोरम न झाल्यास सदर सभा तहकूब करणेत येईल व अशा रीतीने तहकूब झालेजी सभा शनिवार तारीख ७ नोव्हेंबर १९३६ रोजी त्याच जागी व त्याच वेळीं भरेल व कोरम नसलें तरी वरील सर्व कामे पूर्ण करण्यांत येतील.

औंध }
ता. १ ऑक्टोबर १९३६ }
बोर्डाचे हुकुमावरून,
बा. रा. वर्तक
मॅनेजर

ता. क.—बँकेची ट्रान्सफरबुके तारीख ३१-१०-३६ ते ७-११-३६ अखेर दोन्ही दिवस धरून बंद राहतील.

दि बृहन्महाराष्ट्र शुगर सिंडिकेट लिमिटेड, पुणे

(२)

संरक्षण गेले तर ?

संरक्षण मिळण्यापूर्वी म्हणजे १९३२ सालापर्यंत जावा साखरेवर दर हॅड्रेडवेटास ६ रु. किंवा दर बंगाली मणास ४ रु. ६ आ. ३ पै इतकी जकात होती, ती संरक्षण मिळाल्यापासून दर हॅड्रेडवेटास ९ रु. १ आ. व दर बंगाली मणास ६ रु. १० आ. ६ पै आहे. संरक्षण काढून घेणार याचा अर्थ १९३२ साली दर हॅड्रेडवेटास ३ रु. १ आ. वाढविलेली जकात सरकार कमी करणार. १९३४ पूर्वी देशी साखरेवर जकात नव्हती ती १ एप्रिल १९३४ पासून दरमणी १५ आ. ५ पै बसली आहे. १९३२ नंतर जावा साखरेवरील वाढलेली जकात सरकारने कमी केल्यास १९३४ साली देशी साखरेवर बसविलेली जकात कमी होणारच.

२५० टनांच्या महाराष्ट्रातील साखरेच्या कारखान्याला साखर तयार करण्याचा खर्च दरमणी ५ रु. १२ आ. किंवा दर हॅड्रेडवेटास ८ रु. येतो. म्हणजे संरक्षण गेले तर साखरेचे विक्रीचे व साखर तयार करण्याचे भाव खाली दिलेप्रमाणे रहाणार.

दर मणास

साखरेचे विक्रीचे भाव ७ रु. १ आ. ३ पै
साखर तयार करण्याचा खर्च ५ रु. १२ आ. ० पै

नफा १ रु. ५ आ. ३ पै

साखर तयार करतांना जी काकवी शिल्लक रहाते त्यापासूनच उत्पन्न जमेत धरले नाही. १,२६,००० मणांवर १,५७,००० रुपयांचे वर नफा रहाणार. नफा कमी राहिल्यामुळे त्या प्रमाणांत प्राप्तीवरील कर कमी होतो व घसारा व प्राप्तीवरील कर वजा जातां ८० ते ८५ हजार रुपये नफा रहातो; म्हणजे १५ लक्ष रुपयांवर ५ टक्के नफा पडतो. संचालक मंडळाने नफ्याचा अंदाज १९३२ पूर्वी म्हणजे साखरेच्या घेयाला संरक्षण मिळण्यापूर्वी जी जकात होती ती धरूनच केलेला आहे, व म्हणूनच प्रेफरन्स शेअर ५ टक्के नफ्याचे काढलेले आहेत.

साखरेचा उतारा ११ टक्के पडू लागल्यास १ मण साखर तयार करण्यास ९ मण ऊंस लागेल व दर एकरा ५० टन उंसाचे पीक मिळाल्यास उंसाचा भाव दरमणी ५ आ. पडेल व त्यामुळे दरमणी १० आ. जास्त फायदा पडू शकेल. परंतु शक्यता न धरतां अनुभवाने खात्री पटली तेच आंकडे व नफ्याचे प्रमाण महाराष्ट्र जनतेपुढे मांडले आहे.

“ओव्हर प्रॉडक्शन”

महाराष्ट्रांत हल्ली जे साखर-कारखाने आहेत त्यांतून ३७,००० टन साखर दरवर्षी तयार होते व साखरेचा खप दोन लक्ष टनांचा आहे. हिंदुस्थानांत दरवर्षी सुमारे १० लक्ष टन साखर खपते. १९३५-३६ साली देशी साखर सुमारे ८ लक्ष टन तयार झाली व जावाची सुमारे २ लक्ष टन साखर हिंदुस्थानांत आली, त्यापैकी सुमारे ८१ हजार टन मुंबई बंदरांत आली. तेव्हां “ओव्हर प्रॉडक्शन” ही तक्रार खरी नाही व महाराष्ट्राचे बाबतीत तर मुळीच खरी नाही याची खात्री पटेल. दि बृहन्महाराष्ट्र शुगर सिंडिकेटची दरसाल आरंभी ४,५०० टन साखर तयार होणार व ती कमी खपणार याची काळजीच रहात नाही.

कारखाना २० लक्ष रुपये भांडवलाचा आहे. आरंभी २५० टनांचा कारखाना सुरू होईल व त्याकरिता १५,००,००० रुप-

यांचे भांडवल जमविले जाईल. कारखाना ४०० टनांपर्यंत वाढविणे झाल्यास ५ लक्षांचे शिल्लक ठेवलेले शहर विक्रीस काढले जातील. कर्ज काढावयाचे नाही असे ठरविल्यामुळे मशिनरी, इमारती व उंसाचा खर्च सोडून २ ते ४ लक्ष “वॉकिंग कॅपिटल” धरून नफ्याचा अंदाज दिलेला आहे.

महाराष्ट्रातील कांहीं साखर कारखान्यांचे मॅनेजिंग एजंटांचे स्वतःचे साखर-कारखाने किंवा इतर व्यवसाय आहेत. दि बृहन्महाराष्ट्र शुगर सिंडिकेट लि. कंपनीच्या मंडळाचे मॅनेजिंग एजंट याने सर्व वेळ कंपनीच्या कामाकरिता खर्च केला पाहिजे, प्राप्तीचा दुसरा उद्योग करितां कामा नये व भागीदारांना ६ ३/४ टक्के नफा दिल्याशिवाय नफ्यातील कोणताही भाग मॅनेजिंग एजंट यास मिळू नये अशा शर्ती मॅनेजिंग एजन्सीच्या करारांत घातल्या आहेत.

मुंबई इलाख्याच्या इरिगेशन खात्याच्या नियमाप्रमाणे ५ वर्षांत उंसाची फक्त दोन पिके घेता येतात व एक एकर ऊंस लावणेचा असल्यास तीन एकर जमीन घ्यावी लागते. ऊंस काढून घेतल्यानंतर दोन वर्षे दुसऱ्या पिकांचे उत्पन्न विशेष येईल असा अंदाज नव्हता. सिंडिकेटचे उंसाचे क्षेत्र सोलापूर जिल्ह्यांत आहे. सोलापूर जिल्ह्याचे हवामान कपाशीचे पिकाला अनुकूल आहे. ऊंस काढून घेतल्यानंतर उंसाचे पिकाला घातलेल्या खतापैकी २० टक्के खत जमिनीत शिल्लक रहाते व कॅनेलच्या पाण्याची सोय असल्यामुळे कपाशीचे पीक घेतां येते असा अनुभव आलेला आहे. गतवर्षी लावलेल्या उंसाचे क्षेत्र पैकी ३५ एकर जमिनीत सिंडिकेटने कपाशी लावलेली आहे व दर एकरा १५ मण ते खेडीभर कापूस येईल असा अंदाज आहे. त्यामुळे वर दर्शविलेल्या नफ्यापेक्षा जास्त नफा सिंडिकेटला पडू शकेल असा अंदाज आहे.

शेअरवर नफा मिळून दोन हजार महाराष्ट्रीयाना उद्योगधंदा मिळणारा आहे. वरील अनुकूल परिस्थिति महाराष्ट्र जनतेपुढे स्पष्टपणे मांडलेली आहे.

विष्णु नारायण वतक

अध्यक्ष

L. S. G. D. CLASSES.

The next session of the Local Self Government Institute's Training Classes will begin from 15th October 1936 at Poona, Bombay and Ahmedabad. Apply for Prospectus to :—

(For other Centres)	(For Poona Centre)
The Superintendent,	Sd/- B. M. GUPTA,
Local Self Govt.	M. A., LL B,
Institute,	Hon. Secretary & Treasurer
11 Elphinstone Circle,	Maharashtra Branch,
Fort—Bombay.	410 Shanwar, Poona.

आपल्या अन्नांत माती कां कालवितां ?

स्वयंपाकांत वापरण्याचे सर्व जिन्नस निवडून साफ करून घेतां. मग मीठच तेवढे घाणेरडे कां वापरतां ?

आजच

‘सोलर मिठा’ची आपल्या वाण्याकडे मागणी करा.

आपले वाण्याजवळ नसल्यास आम्हाला लिहा.

Uran Salt Works, 583 Chira Bazar, Bombay 2

शेतकऱ्यांच्या उन्नतीप्रीत्यर्थ प्रांतिक बँकेचे प्रयत्न

मुंबई प्रांतिक सहकारी बँकेच्या रौप्य ज्युबिलीचे निमित्ताने बँकेचे अध्यक्ष, सर जुनीलाल मेहता, ह्यांनी एक संदेश प्रसिद्ध केला आहे, त्यांत ते म्हणतात:—

“ शेतीचा धंदा साधारणतः किफायतशीर नाही. तथापि, सहा-
नुभूतिपर धोरण ठेवले असताहि कार्यक्षमतेस बाध येणार नाही
अशा रीतीने शेतीस शास्त्रशुद्ध पद्धतीने भांडवलाचा पुरवठा करता
येतो, हे बँकेने सिद्ध करून दाखविले आहे. सहकारी पद्धतीने
भांडवल पुरवणे म्हणजे ते सर्वांच्या आटोक्यांत आणणे होय;
परंतु ह्या बाबतीत विशिष्ट मर्यादा व नियंत्रणे असतात. ह्या
दोहोंचा मेळ घालणे कठिण आहे, व ते काम बँकेने हातीं घेतले
आहे. बाहेरच्या पैशाच्या बाजाराशी शेतकऱ्यांच्या सुसंधटित
संस्थांचा निकट संबंध येऊन त्या बाजाराचा सहकारी चळवळीस
फायदा मिळावा, अशी व्यवस्था करण्याचे बँकेचे धोरण आहे.
ह्या बरोबरच, शेतीच्या मालाची विक्री, सेडेगांवी उद्योगधंद्याची
वाढ, स्वावलंबन व कार्यक्षमता ह्यासंबंधी प्रचार, इत्यादि प्रगतीच्या
उपांगांकडेहि बँकेचे लक्ष आहे. ”

विलायती चष्म्यांतून दिसणारी मुंबई

मुंबई कॉर्पोरेशनच्या निवडणुकींत तोतया मतदारांनी केलेल्या
फसवणुकीच्या हकीकतीवरून इंग्लंडमधील एका पत्राने स्थानिक
परिस्थितीचे खाली दिल्याप्रमाणे शब्दचित्र काढले आहे. लेखक
म्हणतो की, एका मोठ्या घरांत वीस ते दोनशे मागसे असलेली
कुटुंबे रहातात. त्यांतल्या बेकारांस मिळवते लोक पोसतात. कुटुं-
बांत आईबाप व मुल्लेच केवळ असतात असे नसून त्यांत चुलते,
काक्या, चुलतभाऊ, आजोबा, पणजोबा, इत्यादि एकत्र रहातात.
कित्येक वेळां आपल्या सर्व गोतावळ्याची कुटुंबातील माणसांस
माहिती असत नाही आणि कामासाठी बाहेर जावे लागल्यामुळे
त्यांचे महिनान महिना परस्पर-दर्शनहि घडत नाही. ह्या कारणाने
मतदार निश्चित करणे कठिण पडते. एखादा इसम मृत्यु पावला
असता त्याची नोंद होतेंच असे नाही आणि त्या माणसाचे मत
त्याच्या गटाला मिळते. अनेक वेळां कुटुंबाचे पाहुणेहि ह्या गर्दीत
शिरतात आणि निवडणुकीत पराभवाचा रंग दिसला तर अनो-
ळखी माणसांस पैसे देऊन त्यांचीं मते टाकवतात.

म्हैसूर शहरातील भिकऱ्यांचा सांस्कृतिक दर्जा

म्हैसूर येथील महाराजा कॉलेजच्या संख्याशास्त्र शाखेने म्हैसूर
शहरातील भिक्षकऱ्यांसंबंधी आंकडे जमा केले, त्यावरून कित्येक
उद्बोधक गोष्टी ध्यानांत येतात. म्हैसूर शहरांत एकूण ७०१
भिकारी (५७७ पुरुष व १२४ स्त्रिया) आढळले. बेकारीमुळे
भिकऱ्यांचा धंदा पत्करणाऱ्यांचा त्यांत बराच मोठा भाग आहे.
त्यांतील कित्येक जण कुशल कामगार, सुशिक्षित इसम, नोकरी-
वरून निघालेले सरकारी नोकर, पेन्शनीमधील गिपाई, साधू व
फकीर असे आहेत. शेकडा १७ भिकऱ्यांस लिहितां-वाचतां येते.
मोटार ड्रायव्हर, फिटर, लघुलेखक, शिक्षक, खिळे-खेचक
इत्यादींची संख्या १९ भरते.

ब्रिटिश मोटारीचे सर्वांत मोठे गिन्हाईक

न्यूझिलंड हा ब्रिटिश साम्राज्यातील देश ग्रेटब्रिटनमध्ये बनव-
लेल्या मोटारीचे पहिल्या प्रतीचे गिन्हाईक आहे. १९३३ च्या
पहिल्या ८ महिन्यांत त्या देशाने ७,३७९ ब्रिटिश गाड्यांची
आयात केली. दक्षिण आफ्रिकेचा नंबर दुसरा (४,१२३ गाड्या)
लागता.

धी बँक ऑफ इंडिया लि.

[स्थापना— ७ सप्टेंबर १९०६]

उभारलेले भांडवल रु. २,००,००,०००
वसूल झालेले भांडवल रु. १,००,००,०००
रिझर्व्ह फंड रु. १,०२,००,०००

मुख्य कचेरी—ओरिएण्टल विल्डिगज, मुंबई

शाखा—बुलियन एक्सचेंज (शेख मेमन स्टीट, मुंबई), वांद्रे
(मुंबईनजीक), मलबार हिल (मुंबई), काळवादेवी (मुंबई), अहमदा-
बाद, अहमदाबाद-स्टेशन शाखा, कलकत्ता, कलकत्ता-बडाबझार, पुणे,
पुणे शहर, राजकोट, सुरत, नागपूर सिटी.

लंडन एजन्ट्स—धी वेस्टमिन्स्टर बँक लिमिटेड.

चालू ठेवीवरील व्याजाचा दर

जानेवारी ते डिसेंबर अखेर दररोजच्या रु. ३०० ते रु. १,००,०००
रकमेच्या चालू ठेवीवर शेकडा १ टक्का व्याज दिले जाईल; परंतु एक
लाखावरील रकमेच्या चालू ठेवीवर स्पेशल व्याजाची आकारणी केली
जाईल. सहामाही अखेर व्याजाची रक्कम ५ रु. इतकी असल्याशिवाय
व्याज दिले जाणार नाही. कायम, थोडक्या मुदतीच्या व सेव्हिंग बँके-
कडील ठेवी सुद्धा आम्ही ठेवून घेता; व त्यावर व्याजाची योग्य आका-
रणी करता; विशेष माहिती व नियम वगैरे अर्जांने मागवावेत.

शिवाय ट्रस्टी या नात्याने इतर जीं कामे करावयाचीं तीं करावीं लाग-
ल्यास तीं सुद्धा ही बँक करते. नियमांची माहिती अर्जांने मागवावी.
शिवाय, सर्व प्रकारचे बँकेचे व्यवहार या बँकेमार्फत केले जातात.

एजंट:— टी. आर. लालबाणी.

दी ट्रस्ट ऑफ इंडिया अँशुरन्स
कंपनी, लिमिटेड

मुख्य कचेरी : लक्ष्मी रोड, पो. बॉ. नं. ४६, पुणे नं. २

चेअरमन : दि. व. के. आर. गोडबोले,

बी. ए., एम. सी. ई., सी. बी. ई.,

एम. आय. ई., (इंडिया)

दौंड-बारामती व पाचोरा-जामनेर रेल्वे कं. चे भागीदार

— विशिष्ट अंगे —

१. या कंपनीच्या घटनेप्रमाणे विमेदारांना कंपनीच्या नफ्या-
पैकी शेकडा १६ नफा वोनसच्या स्वरूपात परत करण्यांत
येतो. विमेदारांना स्वतःतर्फे डायरेक्टर्स निवडून देतां येतात.

२. “ट्रस्ट ऑफ इंडिया”च्या प्रत्येक विमेदारास त्याच्या
पॉलिसीकमितीतून शक्यता किंवा रुग्णालयाच्या सर्वासाठी
कंपनीकडून नदत मिळण्याची सवलत दिली जाते. विमेदार
पंगू किंवा चरितार्थाचे साधन मिळविण्यास असमर्थ झाल्यास
त्याचे विमाहसे बंद होऊन त्याला त्याची विमारकम दहा वार्षिक
हप्त्यांनी दिली जाते. यशिवाय, सोडकमंत, ह्मबंद विमा,
रद्द पॉलिसी चालू करण्याविषयी सवलती, पॉलिसी-तारणावरील
कर्ज, घरे विकत घेण्याच्या योजना, वार्षिक हप्त्यावर अडीच
टक्के सुट इ० सर्व सवलतींचा अंतर्भाव “ट्रस्ट ऑफ इंडिया”
कंपनीने केला आहे.

निवडक बाजारभाव

सरकारी कर्जरोखे

बँक रेट (२८ नोव्हेंबर १९३५ पासून)	३%
५% करमाफ लोन (१९४५-५५) ...	१२१-५
५% (१९३९-४४) लोन ...	१०९-१
४३% लांब मुदत (१९५५-६०) ...	१२०-०
४% १९६०-७० ...	११५-१०
४% १९४३ ...	११२-०
३३% बिनमुदत ...	९९-१२३
३३% १९४७-५० ...	१०७-१२
९३% १९४८-५२ ...	१०१-३

निमसरकारी रोखे

४% पोर्ट ट्रस्ट (बिगर गॅरंटी व लांब मुदत)	११२-०
४% पोर्ट ट्रस्ट (गॅरंटी व तीन महिन्यांच्या नोटिशीने परत फेड)	१११-०
४% मुंबई म्युनिसिपल (लांब मुदत) ...	१११-०
४% मुंबई सिटी इंप्रूव्हमेंट ट्रस्ट बॉण्ड (७०वर्षे मुदत)	१११-८
४% म्हैसूर कर्ज (१९५३-६३) ...	११२-१२
५% म्हैसूर (१९५५) ...	१२५-८

मंडळ्यांचे भाग

बँका

बँक ऑफ इंडिया (भाग १०० रु. पैकी ५० रु. भरले व १०% डिव्हिडंड)	१३३-८
बँक ऑफ बडोदा (१०० पैकी ५० रु. भरले व १०% डिव्हिडंड)	११२-०
सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया (५० पैकी २५ रु. भरले व ६% डिव्हि.)	३४-८
इंपीरियल बँक (५०० रु., १२% डिव्हि.)	१५७५-०
रिझर्व्ह बँक (१०० रु.)	१३९-८

रेल्वेज

बौंद-बारामती (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ४३%)	१०४-८
पाचोरा-जामनेर (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ४३%)	९९-०
अहमदाबाद-प्रांतज (५०० रु. चा भाग, डिव्हि. १०)	९१६-४

बीज

बाँबे ट्रेन्वे (ऑर्डि. भाग ५० रु. डिव्हि. १३%)	१५६-४
कराची (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ९%)	२६०-०
पुणे इलेक्ट्रिक (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ९%)	२५५-०
टाटा पॉवर (१,००० रु. ऑर्डि, डिव्हि. ६३%)	१५४२-८
टाटा पॉवर (१,००० रु. प्रेफरन्स, डिव्हि. ७३%)	१६०२-८

इतर

टाटा आयर्न (१५० रु. प. प्रेफरन्स डिव्हि. ६%)	२०१-४
टाटा आयर्न (१०० रु. डु. प्रेफरन्स, २२ रु. ८ आ.)	१७२-४
टाटा आयर्न (७५ रु. ऑर्डि.)	१८६-०
टाटा आयर्न (३० रु. डिफर्ड)	७२६-४

धी सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया लि०

कडून
हिंदुस्थानांतील प्रजेच्या हितासाठी अनेक
नाविन्यपूर्ण उत्कृष्ट योजना.

होम सेव्हिंग खाते | सोने विक्री खाते
५ तोळे व १० तोळे लगडी

चालू खाते | सेफ डिपॉझिट व्हॉल्ट खाते | विमा खाते

त्रैवार्षिक कॅश सर्टिफिकेट खाते | एक्झिक्यूटर आणि ट्रस्टी खाते

सविस्तर माहितीकरिता पत्रव्यवहार करा:—

स्वदेशप्रेमी लोकांनी स्वदेशी संस्थेला उत्तेजन देणे हे त्यांचे कर्तव्य आहे. जनतेची सेवा करणे हेच आमचे ध्येय आहे. वरील स्वदेशी संस्थे-कडून मिळणाऱ्या फायद्याचा अनुभव प्रत्येकाने घ्यावा.

सो. न. पोचखानवाला,
मॅनेजिंग डायरेक्टर.

CONFIDENCE

is a worth-while asset in business building. The success that has attained Hindusthan's efforts to serve the public has its origin in public confidence, its

YEARS OF

Efficient Management, Fair Dealings, Prompt Settlement of Claims, Liberal Terms, Enterprize, Judicious Reserves, Sound Investments, Huge Assets and Useful Service

HAS CREATED

PUBLIC CONFIDENCE

The following figures will convince you :

NEW BUSINESS

This year 1934-35

Exceeds

2 CRORES & 50 LAKHS

BONUS

PER THOUSAND PER YEAR

On Endowment Rs. 23 On Whole Life Rs. 20

HINDUSTHAN

Co-operative Insurance Society, Ltd.

(ESTD. 1907)

Branches : Bombay, Madras, Delhi, Patna, Lahore, Lucknow, Dacca.

Offices : throughout India & the East.

S. C. MAJUMDAR, N. SARKAR,
MANAGER : Bombay Branch. | General Manager.

POONA OFFICE — 180, Budhwar Peth.

असेंब्लीत कंपनी बिलावर चर्चा

नवीन कंपनी कायदा (१९३६) अंमलांत येण्यापूर्वी नेमण्यांत आलेल्या मॅनेजिंग एजंटचा कंपनीशी कांहींही करार झालेला असो; २० वर्षांनंतर तो करार आपोआप रद्द होईल, अशी नव्या बिलामध्ये योजना आहे, ती रद्द करावी, ह्या अर्थाची युरोपियन गटानें पुरस्कार केलेली सूचना मंजूर झाली.

* * *
सध्याच्या मॅनेजिंग एजंटचे करार तीस वर्षांनंतर रद्द व्हावेत; तथापि नवा कंपनी कायदा अंमलांत येऊन पांच वर्षे झाल्यानंतर भागीदारांस एजंटच्या कराराचें पर्यवसान करण्याचा अधिकार असावा; मात्र एजंटच्या करारास ३० वर्षे झालीं असल्याखेरीज भागीदारांस हा हक्क प्राप्त होऊं नये, अशा स्वरूपाची कॉमिशन पक्षाची सूचनाहि नापास झाली.

* * *
मॅनेजिंग एजंटनें मालाच्या खरेदी-विक्रीसंबंधांत कंपनीशी कोणत्याहि तऱ्हेचा करार करूं नये, अशा अर्थाची सर एच. पी. मोदी ह्यांची सूचना विनविरोध पास झाली. अशा प्रकारच्या कराराबाबतच्या ठरावास हजर असलेल्या डायरेक्टरांपैकीं तीन चतुर्थांश डायरेक्टरांनीं संमती दिल्यासच फक्त मॅनेजिंग एजंट असला व्यवहार करूं शकेल.

* * *
स्पेशल सभेमध्ये मंजूर झालेला ठराव पुनः पास करण्यासाठी बोलवावी लागणारी जादा सभा नव्या बिलान्वये आवश्यक नाही.

* * *
प्रत्येक कंपनीस निदान तीन डायरेक्टरस असावेत, ही दुरुस्ती असेंब्लीस मान्य झाली नाही.

* * *
संस्थेच्या प्रमाणांत प्रतिनिधित्व देणाऱ्या (प्रपोजनल रेप्रेझेंटेशन) पद्धतीनें डायरेक्टर बोर्ड दर तीन वर्षांनीं निवडण्यांत यावें, ह्या सूचनेस असेंब्लीमधील बहुसंख्याक सभासदांनीं विरोध केला.

* * *
मॅनेजिंग एजंटस डायरेक्टरांपैकीं एक तृतीयांशोपक्षां ज्यास्त डायरेक्टरांची नेमणूक करण्याचा अधिकार असूं नये, ही दुरुस्ती असेंब्लीस मान्य झाली.

* * *
कंपनीचे भाग-भांडवल वाढविण्याचें डायरेक्टरांनीं ठरविल्यानंतर नवीन भाग विकत घेण्याची संधि प्रथम जुन्या भागीदारांस देण्यांत आली पाहिजे, त्यांनीं नवीन भाग खरेदी केल्यानंतर उरतील तेथडे भाग इतरांस विकण्यास हरकत नाही, अशा अर्थाची दुरुस्ती मंजूर झाली.

* * *
आपल्या वार्षिक ताळेबंदाबरोबर कंपन्यांनीं नफा-तोटा पत्रक किंवा जमा-नोंवे पत्रकहि प्रसिद्ध करावें, अशी सूचना पास झाली.

हिंदी कस्टम्सचे उत्पन्न गेल्या वर्षापेक्षां कमी एप्रिल ते सप्टेंबर ह्या सहामाहीत चाल सालीं हिंदुस्थान सरकारचे कस्टम्सचे उत्पन्न २६ कोटी, ११ लक्ष रुपय झालें. गेल्या वर्षाच्या पहिल्या सहामाहीचा हा आकडा २६ कोटी, ८९ लक्ष होता.

पुणे येथील स्मॉलकॉज जज यांचे कोर्टांत

मुकाम पुणे येथें

दिवाणी मुकदमा नंबर १६२० सन १९३६ पैकीं
लिलाधर मनसीराम या नांवचे दुकानचे रिसीव्हर }
१ रावबहादूर हणमंतराम रामनाथ } वादी
२ बी. के. कुळकर्णी, पुणे.

विरुद्ध

महादेव गोपाळ घाटकर रा. पुणे लष्कर नवा } प्रतिवादी
मोदीखाना

प्रतिवादी यांस:—

ज्यापेक्षां सदरहु वादी यानें तुम्हांवर रु.४९८१५०९ मिळणेबद्दल दावा केला आहे, त्यापेक्षां सदरहु दाव्याचा जबाब देण्यासाठीं ता.२०माहे ११ सन १९३६ रोजी दिवसां ११ वाजतां जातीनें किंवा ज्या कोणा घुडारास योग्य माहिती दिली असेल व दाव्यासंबंधीं सर्व मुद्यांच्या सवालांचा जबाब देण्यास जो समर्थ असेल, किंवा अशा सर्व सवालांचा जबाब देऊं शकेल असा कोणी दुसरा असामी ज्याच्याबरोबर असेल अशा घुडाराच्यामार्फत या कोर्टांत हजर होण्याविषयीं या लेखावरून तुम्हांस समन्स करण्यांत येत आहे; व तुम्हीं हजर होण्यासाठीं जो दिवस ठरविला आहे तो दाव्याच्या अखेर निकालासाठीं नेमिला आहे. यास्तव ज्यांच्या जबाबीवरून व ज्या दस्तऐवजांवरून तुमच्या जबाबास बळकटी येईल असा भरवसा बाळगण्याचा तुमचा इरादा असेल तसे सर्व साक्षीदार व तसे सर्व दस्तऐवज त्या दिवशीं हजर करण्यास तुम्हीं सिद्ध असले पाहिजे.

तुम्हांस नोटीस देण्यांत येत आहे कीं, सदरीं लिहिलेल्या दिवशीं तुम्हीं हजर न झाल्यास तुमच्या परोक्ष दाव्याची चौकशी होऊन ठराव केला जाईल.

तसेच तुम्हांस अशीहि नोटीस देण्यांत येत आहे कीं, निर्दिष्ट केलेल्या तारखेस किंवा तिच्यापूर्वीं बजावणीसाठीं पत्ता लिहून देण्यांत तुम्हीं कसूर केल्यास तुमच्या बचावाकडे लक्ष देण्यांत येणार नाही.

आज तारीख ३० माहे ९ सन १९३६ रोजी आमच्या सही-निशीं व कोर्टाच्या शिक्क्यानिशीं दिऊं.

Sd. S. M. Chavan.
for Registrar.

कारकून.

शिक्का

यशासाठीं दररोज १॥ पै खर्च करा.

आरोग्य, ऐश्वर्य व जीवनसौंदर्य यांना वाहिलेलें
ब्रह्महाराष्ट्राचें आवडणें व लोकप्रिय

भाग्योदय मासिक

आजच सुद्धं ठेवा. दरमहा प्रसिद्ध होतें. यांत उत्साहवर्धक
लेख, स्फूर्तिदायक चरित्रे, चटकदार लघुकथा आणि सुंदर
कविता येत असतात. वा. व. २॥ रु. पुढील पत्त्यावर लिहा.

साहित्य कार्यालय, कराड जि. सातारा.

“ दुसरें मूल्यमापन जाहीर झालें ”

स्थापनेपासूनच भागीदारांना ६ टक्के फायदा व विमोदारांस वाढता नफा वांटून
जुन्या व स्थिर झालेल्या कंपन्यांस कठीण असें अपूर्व यश संपादन केलेली
पहिलीच महाराष्ट्रीय विमा कंपनी:-

कॉमनवेल्थ विमा कंपनी लि., पुणे.

अध्यक्ष-श्री. न. चिं. केळकर, संचालक, केसरी
हयातीतील विम्यास } दुसऱ्या मूल्यमापनांत वांटलेला (हयातीनंतर विम्यास
३७॥ रु. } दर हजारी त्रैवार्षिक नफा { ४५ रु.
जास्त माहितीकरितां समक्ष भेटा अगर लिहा.
मॅनेजिंग एजन्ट्स.

स्वदेशी

कापड म्हणजे काय !
(१) स्वदेशी व्यवस्था (२) स्वदेशी
सूत (३) स्वदेशी मजुरी.
या तीन गोष्टी लक्षांत ठेवल्यानें
स्वदेशीविद्दल तुमची फसवणूक होणार
नाहीं.
दानरुमालापासून सर्व प्रकारचे
रेशमी, सुती व गरम कापड व टांचणी-
पासून सर्व प्रकारची स्टेशनरी वगैरे.
स्वदेशी माल मिळण्याचे
खात्रीचा पुण्यातील एकच ठिकाण

स्वदेशी भांडार

लक्ष्मीरोड, पुणे २.

दि डेक्कन पेपर मिल्स कंपनी, लिमिटेड.

रे पेपर मिल, मुंबवा, पुणे. पद्मजी पेपर मिल, मुंबई.

पूर्वी आम्हांस लागणारा सर्व कागद आम्ही आपल्या देशांतच तयार करित होतो, आणि
महाराष्ट्रातील कागदाचा धंदा सुप्रसिद्ध होता.

सध्यांच्या यांत्रिक युगांत, कागदाचे प्रकार आणि त्यांस असलेली मागणी विलक्षण वाढली असतां
आम्ही पूर्ण स्वदेशी कागदच कां वापरूं नये आणि आम्हांस सर्व स्वदेशी कागद कां पुरवतां येऊं नये!

ह्या प्रश्नांस, दि डेक्कन पेपर मिल्स कंपनीनें, अनेक प्रकारांचा व प्रतींचा कागद आपल्या
कार्यक्षम कारखान्यांत तयार करून समाधानकारक उत्तर दिलें आहे.

तुम्हांस कसलाहि कागद पाहिजे असो, त्यासंबंधानें खालील पत्त्यावर
चौकशी करून तो कागद घ्या.

८१५-१६ भवानी पेठ, पुणे.

अहमदाबाद हाऊस, बॅलर्ड एस्टेट, मुंबई.

॥ ॐ नमः शिवाय ॥

SHRI HAR & CO.,

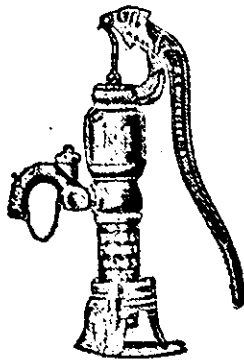
Plumbers, Sanitary Fitters, Building & Furniture
Repairers, & Contractors

Free advice regarding
Sanitary fittings
&
Building materials.

Enquire at

FERGUSON
COLLEGE
ROAD,

Opposite Deccan
Gymkhana,
POONA 4.

DECCAN BOOK STALL

Booksellers, Publishers & Subscription Agents
Fergusson College Road, Poona No. 4

- (1) We stock and supply Educational books, General books & Library books.
- (2) We supply Government of Bombay and Government of India publications.
- (3) We receive Subscriptions to Indian and Foreign periodicals.
- (4) We procure any book published anywhere and supply it at publisher's price.

हे पत्र पुणे, पेठ भांबुर्दा घ. नं. ९३६३ आर्यमण छापखान्यांत रा. अनंत विनायक पटवर्धन यांनी छापिलें, व
रा. श्रीपाठ वामन काळे, बी. ए., यांनी 'दुर्गाधवास,' भांबुर्दा घ. नं. ९२४/१३, पुणे शहर, येथें प्रसिद्ध केले.